

Ҳар касб-нинг ўз гашти бор

Ўзбек халқ мақоли

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT * XALQ ZIYOLILARI GAZETASI * معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan 2010-yil 20-fevral, shanba № 14 (8247) ISSN 2010-6416

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов 19 февраль куни Оқсаройда АҚШнинг Афғонистон ва Покистон бўйича махсус вакили Ричард Холбрукни қабул қилди.

Давлатимиз раҳбари меҳмонни юртимизга ташрифи билан қут-дар экан, мамлакатимиз Афғонистонда мустаҳкам тинчлик ва барқарорлик ўрнатиш ишида Ўзбекистон—АҚШ муносабатлари самарали асосларда янада ривожланишининг қатъий тарафдори эканини таъкидлади.

Ўзбекистон Афғонистонга электр энергияси ва озиқ-овқат таъминотида, транспорт коммуникациялари барпо этиш бора-

сида амалий ёрдам кўрсатиб, унинг ижтимоий-иқтисодий тикланишида иштирок этмоқда. Жумладан, 2010 йилдан Афғонистонга узатилаётган электр энергияси ҳажми бир неча баробар оширилди. Ўзбекистонлик мутахассислар Ҳайратон—Мозори Шариф темир йўлини қурмоқда. Мамлакатимиз ҳудуди орқали Афғонистонга катта миқдорда гуманитар юк етказиб берилмоқда.

Оқсаройдаги учрашувда Ричард

Холбрук самимий қабул учун Президентимизга миннатдорлик билдириб, АҚШ маъмурияти минтақавий хавфсизликни таъминлашда Ўзбекистон билан ҳамкорликни мустаҳкамлашдан манфаатдор эканини таъкидлади. АҚШ махсус вакили Афғонистон можаросини ҳал қилишда Ўзбекистон Республикасининг позицияси муҳим аҳамият касб этишини қайд этди.

Сухбат чоғида ўзаро ҳамкорликни ривожлантириш ва томонларни қизиқтирган бошқа масалалар юзасидан фикр алмашилди.

(ЎЗА)

**ГАЗЕТАНИ
ВАРАҚЛАГАНДА:**

**КАСБЛАР
ТАҚДИМОТИ**
ўқувчиларни
тўғри
йўналтиришга
хизмат қилмоқда

3-бет

**БОЛА
КЎЧАДАН
«ПАНОҲ»
ТОПМАСИН**
марказ болаларга
бу тушунчани
сингдириб боради

5-бет

**СИРТҚИ
ФАН
ОЛИМПИА-
ДАЛАРИ:**
биринчи тур
натижалари маълум,
бахслар эса давом
этноқда

6-бет

**МАЛАКА
ОШИРИШ:**
эхтиёж,
вазифа,
истикбол

11-бет

**ДУРДОНА
ТАЪЛИМ
ДАРГОҲЛАРИ**

12-бет

**БУГУН
ОЛТИТА
ОЛТИН
ЎЙНАЛАДИ**

15-бет

ГЎЗАЛЛИК ВА НАФОСАТ БАЙРАМИ

Тошкентда бадий гимнастика бўйича Осиё чемпионати якунланди

Халқаро гимнастика федерацияси кўмагида Осиё гимнастика уюшмаси, Ўзбекистон гимнастика федерацияси, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги томонидан ташкил этилган мусобақада Ўзбекистон, Жанубий Корея, Япония, Хитой, Сингапур, Малайзия, Таиланд, Сурия, Қозоғистон ва Қирғизистондан жами юз эллик нафарга яқин гимнастикачи ўзаро куч синашди.

Мусобақалар қизгин, кескин ва муросасиз курашларга бой бўлди. Чунки спортчилар медаллар жамланмасидан ташқари жорий йилнинг 14—26 август кунлари Сингапурда ёшлар ўртасида бўладиган I Олимпиада ўйинларига бериладиган йўлланмалар учун ҳам курашдилар.

Илк маротаба ўтказиладиган ёшлар Олимпиадасида нафақат ўз юрти, балки бутун Осиё қитъаси шарафини ҳимоя қилиш ҳуқуқига эга бўлиш учун гимнастикачи-

лар бор иқтидори, маҳорати ва тажрибасини намойиш этди. Мусобақа кульминацияси — яккаликлар ўртасида бир жуфт олимпия йўлланмаси учун кўпкураш беллашувлари мусобақанинг сўнгги куни — 19 февралда ўтказилди.

Қоидага биноан беллашувларга тўртта гимнастика предмети — арғамчи, ҳалқа, тўп ва булава ўйнатиш бўйича энг кучли спортчилар қўйилди. Улар барча предметлар бўйича ўз маҳоратини намойиш этди. Фолиб ва совриндорлар бажарилган машқларга қўйилган балларнинг умумий йиғиндиси бўйича аниқланди.

Ўзбекистон терма жамоаси аъзоси Азиза Мамажоновна кўпкураш беллашувларида биринчи ўринни эгаллади.

(Давоми 2-бетда.)

ГЎЗАЛЛИК ВА НАФОСАТ БАЙРАМИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

А.Мамажонова Тошкентда ўтказилган Осиё чемпионатида кашф этилган иқтидорли гимнастикачилар орасида энг кучлиси эканини бир неча мартаба исботлади. Унинг тўп, ҳалқа, булава, аргамчини моҳирлик билан ўйнатиши, чаққон ва нозик ҳаракатлари, муסיқани ҳис этиш қобилиятига гувоҳ бўлган муҳлису мутахассислар спортчимизнинг салоҳиятини юксак баҳолади.

Азиза яккаликлар ўртасидаги кўпкураш беллашувларидан ташқари, тўп, булава ва ҳалқада машқ бажариш бўйича учта олтин, аргамчи ёрдамида бажарилган композицияда эса кумуш медални қўлга киритди. Жамoadошлари Сарвина Холиқова ва Ҳусниябону Фуломова ҳамкорлигида жамоавий беллашувларда шоҳсупанинг энг юқори поғонасига кўтарилди.

Ўзбекистон терма жамо-

аси аъзоларидан Ҳусниябону Фуломова яккаликлар ўртасида аргамчида бажарилган машқлар бўйича олтин, Сарвина Холиқова эса ҳалқа ўйнатишда кумуш медални қўлга киритди.

Юртимизда мустақилликнинг илк йиллариданоқ ҳам жисмоний, ҳам маънавий етук авлодни тарбиялаш давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Аҳолини, аynиқса, ёшларни жисмоний тарбия, спорт ва соғлом турмуш тарзига жалб этиш тўғри йўлга қўйилди. Спорт — инсоннинг жисмоний ва маънавий камолоти асоси, ҳаётга катта умид билан кириб келаётган ёшлар учун ўз қобилияти, истеъдоди ва имкониятларини рўёбга чиқариш воситасидир.

Мамлакатимизда кўплаб спорт турлари сингари бадий гимнастика бўйича ҳам моҳир спортчиларни тайёрлаш бўйича самарали ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, ўтган йили

Осиё чемпионатида ҳамюртларимиз жамоавий беллашувларда учинчи ўринни эгаллади. Уляна Трофимованинг шахсий биринчилигида бир жуфт бронза медални қўлга киритгани ўзбек гимнастикаси жадал ривожланиб бораётганидан далолатдир. Тошкентда ўсмирлар ўртасида ўтказилган Осиё чемпионати эса тажрибали спортчиларимизга муносиб ўринбосарлар этишиб чиқаётганини кўрсатди.

...Тошкентда ўтган Осиё чемпионати беллашувлари якунланиб, энг ҳаяжонли дамлар — голиб ва совриндорларни тақдирлаш маросими бошланди.

Томошабинларнинг гулдурас қарсақлари остида майдонга яккаликлар ва гуруҳ беллашувларида совринли ўринларни эгаллаган гимнастикачилар кириб келади.

Яккаликлар ўртасидаги кўпкураш беллашувларида голиб чиқиб, Сингапурда бўладиган ёшлар Олимпиа-

даси йўлланмасини қўлга киритган Азиза Мамажоновага олтин медални Ўзбекистон гимнастика федерацияси президенти Лола Каримова топширди.

Спортчимиз шарафига давлатимиз байроғи кўтарилиб, мадҳиямиз янгради.

Иккинчи Олимпиада йўлланмаси ва кумуш медалга қозоғистонлик Юлия Кизима сазовор бўлди. Бронза медал қозоғистонлик Юлия Семёновага насиб этди.

Гуруҳлар ўртасидаги кўпкураш беллашувларида голиб чиққан Япония терма жамоаси аъзолари — Сара Огисо, Шихо Сузуки, Мако Сасаки ва Момока Нагаи олтин медал ва олимпия лицензияси билан тақдирланди.

Хитойлик спортчилар кумуш, Зарина Курбонова, Луиза Ганиева, Вероника Угай ҳамда Ольга Кирьяковадан иборат терма жамоамиз бронза медални қўлга киритди.

Тантанали маросим танкили санъаткорлар ижросидаги катта концерт билан якунланди.

Мусобақанинг тантанали ёпилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ш.Мирзиёев иштирок этди.

Зоҳир ТОШХЎЖАЕВ,
ЎЗА муҳбири
Аъло Абдуллаев (ЎЗА)
олган сурат.

ФАН ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ ИЗЛАНИШГА УНДАЙДИ

«Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» кўрик-танловининг ўтказилиши маълум маънода соҳа ходимлари ўртасидаги ижодий рақобат доирасини кенгайтириб, илғор тажрибаларнинг омалаштирилиши аynи пайтда мураббийларни ўз устида ишлаш, изланишга ундовчи муҳитни яратишга хизмат қилаётгани билан ҳам аҳамиятлидир.

Мазкур танловнинг Навоий вилоят босқичи ҳам қизгин ҳозирликлар асосида ташкил этилди. Бунда, жумладан, худуд мактабларида таълимнинг турли тилларда олиб борилишига ҳам эътибор қаратилди. Тадбирда вилоятнинг туман ва шаҳарларида фаолият юритаётган, куйи босқичларда муваффақиятли иштирок этган 134 нафар ўқитувчи қатнашди. Уларнинг чиқишлари, иштироки вилоят халқ таълими бошқармаси қошида ташкил этилган ҳакамлар ҳайъати томонидан жиддий кузатиб борилди ва Низом шартларига кўра 76 балдан юқори кўрсаткичга эришган 14 нафар биринчи ўринни эгаллаган голиб ўқитувчилар танловнинг навбатдаги босқичида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритишди.

Яқунларга кўра, Навоий шаҳри мактабларининг етти нафар ўқитувчиси, Кармана, Қизилтепа, Хатирчи туманларидан 2 нафардан Томди тумани халқ таълими ходимлари номидан иштирок этган 1 нафар ўқитувчи бундай имкониятга эга бўлди.

О.ОЧИЛОВА

Пойтахтимиздаги «Интерконтиненталь» меҳмонхонасида «Болалар ва ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини муҳофаза қилишни такомиллаштиришнинг ҳуқуқий жиҳатлари» мавзусидаги Халқаро илмий-амалий конференция бўлиб ўтди. Республика Олий суди ҳузуридаги тадқиқот маркази, Бош прокуратура, Ички ишлар, Адлия вазирликлари ҳамда ЮНИСЕФ ва Германия халқаро ҳуқуқий ҳамкорлик жамғармасининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси ҳамкорлигида ўтказилган мазкур конференция ёш авлоднинг ҳуқуқ ва манфаатларига оид миллий қонунчиликни янада такомиллаштириш, уларнинг ҳар томонлама баркамол ривожланишининг ҳуқуқий асосларини мустаҳкам-

БОЛАЛАР ВА ЁШЛАРНИНГ ҲУҚУҚИЙ ҲИМОЯСИ

мамлакатимизда бунга апоҳида эътибор қаратилади

лаш каби долзарб масалаларга бағишланди.

Таъкидландики, Ўзбекистон халқаро ҳамжамиятнинг тўлақонли субъекти сифатида болалар ва ёшларнинг ҳуқуқларига оид умум-этироф этилган тамойилларни тан олади ва уларни ўз миллий қонунчилигида, шунингдек, ҳуқуқни қўллаш амалиётида тўла акс эттириб келмоқда. Аввало, бу йўналишда зарур қонунчилик базаси яратилган ва давр талабидан келиб

чиқиб такомиллаштириб келинмоқда.

Мамлакатимизда фаолият юритаётган вояга етмаганларнинг ишлари бўйича 240 дан зиёд комиссиялар таркибида 3 минг нафардан ортик малакали мутахассислар фаолият юритиб келаётганлигининг ўзиёқ бу борадаги ишлар кўламини кўрсатиб бера олади. Республика Ички ишлар вазирлиги ва Бош прокуратура томонидан во-

Konferensiya

яга етмаганлар ўртасидаги жиноятчиликнинг олиннинг зарур механизми йўлга қўйилган. Суд тизимида эса озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган альтернатив жазо тайинлашни кўзда тутувчи ярашув институти жорий қилинган.

Дарҳақиқат, юртимизда ёшларнинг ҳаётда ўзларининг муносиб ўринларини топиб, жамият билан тўлақонли

бўлиб, ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олди. Мулоқотдан сўнг Юнусобод ТХТБ услубчиси Гулчеҳра Ёқубова бошчилигидаги ҳайъат аъзолари «Энг яхши кўргазмали қурол» номинацияси бўйича 17, 150-мактаб, «Энг яхши деворий газета» номинацияси бўйича 258, 302-мактаб жамоасини голиб деб топилди. Ўқитув-

СИРУ СИНОАТГА БОЙ ФАН

тадбирлар — кўргазмали қуроллар ясаш, моделлаштириш; энг яхши кроссворд, дафтарлар кўргазмасини ташкил этиш, математик олимлар билан учрашувлар ташкиллаштирилмоқда. Юнусобод туманидаги 17-мактабда тумандаги мактаб ўқитувчилари учун «Математика — ақл чархи» мавзусида кўрик-танлов бўлиб ўтди. Иштирокчилар физика-математика фанлари доктори, ЎзМУ профессорлари Бозорбой Исломов, Фаффор Насриддинов, доцент Обиджон Абдуллаев ва РТМ аниқ фанлар бўлими услубчиси Л.Тен билан жонли мулоқотда

чилардан Шаҳзода Саидова (273-мактаб), Дону Тожибоева (235-мактаб), «Энг яхши намунавий дарс ишланмаси» голиби бўлди. 150-мактаб ўқувчиси Мафтуна Исмоилова, 17-мактаб ўқувчиси Мухлиса Ўқтамова эса ижодий ишларини ЎзМУ профессорлари ва ўқитувчилар олдида ҳимоя қилиб, улар олқишига сазовор бўлди. Семинар якунида «Пифагор теоремаси»га бағишланган саҳна кўриниши 17-мактаб ўқувчилари ижросида намоиш этилди.

Маҳмуда ВАЛИЕВА,
«Ma'rifat» муҳбири

мой йўналтирилган тизимини яратиш каби масалаларга оид миллий тажриба ва халқаро стандартлар хусусида фикр алмашилди.

Икки кун давом этган анжуман материалларидан келгусида мазкур соҳадаги қонунчиликни янада такомиллаштиришда фойдаланиш кўзда тутилмоқда. Ҳар томонлама самарали ўтган мазкур Халқаро анжуманда Ўзбекистон Республикаси Олий суди расиси Бўритош Мустафоев, Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ директори Акмал Саидов, Адлия, Ички ишлар вазирликлари, шунингдек, қатор ташкилот ва идораларнинг масъул ходимлари иштирок этди.

Бахтиёр ЁҚУБОВ
«Ma'rifat» муҳбири

КАСБЛАР ТАҚДИМОТИ

Ўқувчиларни тўғри йўналтиришга хизмат қилмоқда

Хар йили республикамиз умумтаълим мактабларида ўқувчиларни касб-хунарга йўналтириш бўйича «Очиқ эшиклар куни» ўтказиш анъанага айлана бораётир. Пойтахтимизда бу жараён ҳар галгидек уюшқоқлик билан ташкил этилди.

«ТЎГАРАКДА ХУНАР ЎРГАНАМИЗ»

Мирзо Улуғбек туманидаги 121-мактабни мазкур ўқув йилида 92 нафар 9-синф ўқувчилари битиришади. Мактабда касбга йўналтириш ишлари мунтазам олиб борилганлиги bois эндиликда нafaқат битирувчилар, балки кўпчилик 6-, 7- ва 8-синф ўқувчилари ҳам ўз олдиларига аниқ мақсад — келажакда қайси касб эгаси бўлиш ва бунинг учун қайси таълим муассасасида ўқишни давом эттиришни аниқлаб олганлар.

Яқинда таълим масканининг 2—9-синф ўқувчилари ўртасида «Мен севган касб» мавзусида тарбиявий соатлар ташкил этилиб, «Очиқ эшиклар куни» бўлиб ўтди. Тарбиявий соатларда бошланғич синф ўқувчилари касбга доир топшмоқ ва мақоллар айтиб, ҳар бир касб ҳақида тушунчага эга эканликларини намойиш этган бўлса, юқори синф ўқувчилари «Касблар тақдими» ўтказиб, касб танлаш билан боғлиқ, барча учун ибрат бўла оладиган ҳаётий саҳна кўринишларини намойиш этишди.

Айниқса, мактаб директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Шахноза Майлиева, Муҳаббат Амонова ва синф раҳбарларининг саъй-ҳаракати билан мактаб ўқувчиларининг ранг-баранг касб эгалари кийимида келганликлари, шунингдек, мактаб фойесида касб-хунарга йўналтирилган тўғарак ишларининг кўргазмаси йўлга

қўйилгани меҳмонларда катта таассурот қолдирди.

— 9-синф ўқувчиларимизнинг 80-90 фоизи кейинги таълим босқичини қаерда давом эттириши ҳақида бир қарорга келиб бўлишган. Шу пайтгача касбларга бўлган қизиқишни аниқлашга қаратилган 2та саволномани тўлдириб топширдик. Мазкур саволномалар таҳлиliga таяниб айтадиган бўлсак, ўқувчиларимизнинг 60 фоизи туманимизда жойлашган академик лицей ва касб-хунар коллежларига боришни режалаштирган, — дейди мактабнинг ўқув ишлари бўйича илмий бўлим мудирини Гулбахор Колдбоева.

Тадбирда Мирзо Улуғбек туманида жойлашган саноат, информатика, технология коллежлари ва техника университети қошидаги академик лицей ҳамда 1-республика тиббиёт коллежидан келган вакиллар иштирок этиб, ёшларга мазкур даргоҳларда яратилган шароит ва соҳа йўналишлари ҳақида батафсил маълумот беришди.

— Мен келажакда тиббиёт йўналишида ўқишни давом эттирмоқчиман. Шу bois 1-республика тиббиёт коллежидан келган вакилдан ўзимни қизиқтирган барча саволларга жавоб олдим. Мазкур тадбир ўз олдимга қўйган мақсадимни янада қатъийлаштиришимга туртки бўлди, — дейди 9-«Г» синф ўқувчиси Ширин Султонова.

Зебо НАМОЗОВА,
«Ma'rifat» мухбири

рори ҳақида билиб олдилар. Унда битирувчи синф ўқувчиларининг ота-оналари ҳам иштирок этди.

— Касб-хунарлар ҳақида яхши маълумотга эга бўлган бола келажакда ўзига муносибини танлашда адашмайди, — дейди мактаб директори Василя Хошимова. — Шу bois ўқувчиларимизнинг мактабни битирмасиданоқ касб танлаш бўйича бир

«КИМ БЎЛМОҚЧИМАН?»

Бу саволга тадбирдан жавоб топдик»

Учтепа туманидаги 312-мактабда ўқувчиларни касбга йўналтиришга бағишланган тадбир илм масканида фаолият кўрсатаётган тўғараклар фаолияти тақдими билан бошланди. Мактаб фойеларда тўғарак азоси бўлган ўқувчиларнинг ҳайкалтарошлик, бичиш-тикиш, зардўзлик, дурадгорлик, бисер тўқиш, ранг-тасвир, тўқувчиликка оид ишлар кўзингизни қувонтиради.

— Мактабимизда 30дан ортиқ тўғараклар очилган. Ўзим эса «Моҳир қўллар» тўғарагига қатнашаман, — дейди Моҳира Муродхўжаева. — Мактабни битиргач, ўқишимни республика Дизайн касб-хунар коллежида давом эттирмоқчиман. Ке-

лажакда муносиб касб танлашимизда бугунги тадбирнинг аҳамияти катта бўлди.

Шундан сўнг ўқитувчилар — Қобил Қосимов, Мунаввар Аъзамова, Зумрад Файзиева, Махфуза Эргашева-нинг касбга йўналтиришга оид «Касбим — фахрим», «Мен севган касб», «Ким бўлмоқчиман?» мавзулардаги очик дарслари кузатилди. Дарс давомида ўқувчилар касб-хунарнинг моҳияти, уни эгаллашнинг сир-ас-

қарорга келишига кўмаклашиш мақсадида ушбу тадбирни ташкил этдик.

«Очиқ эшиклар куни» тадбири давра суҳбати тарзида давом эттирилди ва унда туман Ташхис маркази вакиллари томонидан ўқувчиларга ҳудуддаги мавжуд касб-хунар коллежлари, уларда тайёрланадиган мутахассисликлар тўғрисида маълумотлар тўплами тақдим этилди.

Н.МАМЕДОВА

КАСБЛАР ОЛАМИГА САЁХАТ

«Очиқ эшиклар куни» ўтказилиши муносабати билан Сергели туманидаги 237-мактаб ҳар кунгидан-да гавжум бўлди. Даставвал иштирокчилар олий ўқув юртлари, академик лицей, касб-хунар коллежлари ўқитувчилари, ота-оналар, ОАВ ходимлари мактаб фойесида ўқувчиларнинг ижодий ишлари асосида ташкил этилган кўргазмани томоша қилишди. Шунингдек, улар тўғараклар фаолияти билан танишиб, касб-хунарга йўналтириш хонасидаги жиҳозлар, маълумотномалар, турли хил ишланмаларни кўздан кечиришди.

Шу кун «Очиқ эшиклар куни» тадбирлари доирасида 4—9-синфларда «Касбим — фахрим», «Касблар оламига саёхат», «Касбинг — ажралмас йўлдошинг», «Хунар — зар», «Хунар — обрў» мавзуларида очик дарслар, давра суҳбатлари ташкил этилди.

— Тадбирида ҳамкасбларим билан бирга иштирок этдим ва бу ерда касбга йўналтириш ишлари рисоладагидек олиб борилаётганига амин бўлдим, — дейди Миробод энгил саноат касб-хунар коллежи ўқитувчиси Зулфия Юсупова. — Ўз ўрнида биз ҳам ўқув масканимизда яратилган шароитлар, у ердаги йўналишлар тўғрисида атрофлича маълумотлар бердик, ўқувчиларнинг касб-хунарларга оид саволларига батафсил жавоб қайтардик.

— Хонадонимизга яқин худудида жойлашган «Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиация компанияси корхоналарида ишлашни мўлжаллаётган, — дейди мактабнинг 9-«А» синф ўқувчиси Дилмурод Иброхимов. — Шу bois Тошкент авиасозлик касб-хунар коллежида ўқишимни давом эттиришга қатъий қарор қилдим.

— Бу йил илм масканимизни юз нафар йигит-қиз битиради, — дейди мактаб амалиётчи психологи Севара Шамсутуллаева. — Битирувчиларни таълимнинг кейинги босқичига жалб этиш мақсадида кўплаб тадбирлар, давра суҳбатлари ўтказдик. Психологик-педагогик тест синовлари натижалари бўйича ота-оналар билан маслаҳатлашдик. Бугунги тадбирда эса иш натижаларимизни иштирокчиларга кўргазмали шаклда намойиш этдик. Энг асосийси, тадбир якунида академик лицей ва касб-хунар коллежлари жамоалари билан ҳамкорлик режалари тузилди, тавсиялар ишлаб чиқилди, шартномалар имзоланди.

Жамшид ХОДИЕВ

«Хунарли киши хор бўлмас» шиори остида касб-хунарга йўналтириш мавзусида пойтахтимиздаги 32-мактабда ташкил этилган тадбирда мактаб педагогик жамоаси ҳамда ўқувчилар билан бирга ота-оналар, академик лицей ва коллежлар вакиллари иштирок этди. Дастлаб таълим муассасаси директорининг ўқув ишлари бўйича ўринбосари Ҳамида Райимхонова касб-хунарга йўналтириш бўйича амалга оширилган ишлар, дарс-машгулотларида ўқувчилар онгига сингдириш бўйича тажрибалари ҳақида гапириб ўтди. Тадбир тўғаракларда суҳбат ҳамда очик дарслар тарзида давом эттирилди. Ушбу очик дарсларда ўқувчи-ёшлар турли касблар ҳақида атрофлича маълумотга эга бўлдилар.

Суратларда: тадбирдан лавҳалар акс этган.

«КЕЛАЖАҚДАГИ ОРЗУЛАРИМ»

Тўққизинчи синфни битираётган ҳар бир ўқувчининг хаёлида «Ким бўлсам экан?» деган савол чарх уриши, табиий. Айтايлик, психологик тест натижалари бир ўқувчининг гуманитар фанларга лаёқати борлигини кўрсатса-да, у табиий фанларни ёки бошқа йўналишни танламоқчи. Бошқа бир ўқувчи эса ҳар иккисини ҳам мукаммал ўзлаштирган. Бироқ унга ҳаётда қайси касб кўпроқ асқотиши мумкин? Қувонарлиси эса касб-хунар коллежларида, мактабларда «Очиқ эшиклар куни» ўтказилиб келиниши ўғил-қизларнинг бу каби иккилишларини бартараф этиб, ўқувчиларни касбга тўғри йўналтиришда ёрдам беряпти.

Собир Раҳимов туманидаги 243-мактабда бўлиб ўтган тадбир ана шу жиҳатлари билан аҳамиятли бўлди. «Касблар фестивали» тарзида бошланган тадбирда С.Раҳимов тумани ташхис маркази раҳбари С.Ёдгорхўжаева, психолог Н.Муҳамедова, Тошкент маиший хизмат кўрсатиш ва сервис касб-хунар коллежи директори ўринбосари Н.Раҳматуллаева, Тошкент банк коллежи методисти Г.Исмоилова ҳамда битирувчиларнинг ота-оналари фаол қатнашди. Улар битирувчиларга танлаган касблари моҳиятини атрофлича тушунтиришди, коллежларидаги йўналишлар ҳақида тўлиқроқ маълумот беришди.

Шундан сўнг 9-синфлар ўқувчилари танлаган касблари — дизайнерлик, ошпазлик, сартарошлик, туризм, педагогика, тиббиёт, тикувчилик йўналишларини тарғиб қилишди, танлаган касбларининг афзалликлари, жамиятдаги эҳтиёжи ҳақида саҳна кўринишлари намойиш қилишди. Тадбир давомида битирувчилар келажакдаги орзулари ҳақида тўхталиб, ўз соҳасининг билимдони бўлиб етишиш мақсадларини баён қилишди.

Фарида КАРИМОВА,
шу мактаб ўқитувчиси

✓ **«ЖАМИЯТНИ ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ ЖАРАЁНИДА РАХБАР АЁЛЛАР РОЛИНИ КУЧАЙТИРИШ ЙЎЛЛАРИ» МАВЗУСИДА СЕМИНАР-ТРЕНИНГ ҚИБРАЙ ТУМАНИДА ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚЎМИТАСИ ХАМДА ФРИДРИХ ЭБЕРТ НОМИДАГИ ЖАМҒАРМАНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ВАКОЛАТХОНАСИ ХАМКОРЛИГИДА ЎТКАЗИЛДИ.**

Унда раҳбар аёллар, шаҳар, туман хотин-қизлар қўмитаси раислари, жамоат ва нодавлат-нотижорат ташкилоти вакиллари иштирок этди. Семинарда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси раиси Фарида Акбарова, Тошкент вилояти хотин-қизлар қўмитаси раиси Сайёра Файзиёва ва жамғарманинг Марказий Осиё бўйича вакили Вульф Лапинлар сўзга чиқиб, мавзу борасидаги фикр-мулоҳазаларини билдиришди.

— Бугун жамиятда аёллар ўз ўрнига эга. Хотин-қизларда етакчилик ва раҳбарлик қобилиятини шакллантириш ҳамда устувор вазифаларни аниқлашда улар анча фаоллик кўрсатишмоқда, — дея фикр билдирди Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси етакчи мутахассиси Муаттар Пўлатова.

Семинар-тренинг «Нотиқлик санъати ва имиж», «Раҳбар-аёл портрети» мавзуларида мунозара тарзида давом этди.

Гулрух МЕНГЛИЕВА,
Тошкент вилояти

✓ **ҚУМҚЎРҒОН ТУМАНИДАГИ 33-УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМ МАКТАБИ ТУМАНДАГИ ТАЯНЧ ДАРҒОҲЛАРДАН БИРИДИР. МАКТАБ 2006 ЙИЛДА КАПИТАЛ РЕКОНСТРУКЦИЯДАН ЧИҚАРИЛДИ. ЗАМОНАВИЙ ЖИҲОЗЛАР КЕЛТИРИЛДИ.**

Ўтган 2009 йилда мактаб ҳаётида жуда катта ўзгаришлар бўлди. 9-синф ўқувчиси Феруза Тўрахонова «Президент асарлари билимдони» кўрик-танловининг вилоят босқичида 1-ўринни эгаллаб, республика босқичида қатнашиш бахтига муяссар бўлди. У устози Зебинисо Мамасоатова билан ушбу танловда қатнашиб, олам-олам қувонч билан қайтди.

2010 йилни мактаб жамоаси катта қувонч билан кутиб олди. Йил бошида ўтказилган фан олимпиадаларининг туман босқичида мактаб ўқувчилари она тили, математика ва биология фанларидан 1-ўринни эгаллаб, учинчи босқич — вилоят беллашувида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди. Айти пайтда иштирокчилар март ойида бўладиган вилоят ўқувчиларининг фан олимпиадаларида голиб бўлиш учун астойдил тараққий қўрмоқдалар. Бунда тажрибали устозлар Б.Каримова, Г.Бердиева ва Н.Норалиеванинг хизматлари катта бўлаётди.

Нозима ХУДОЙҚУЛОВА,
Сурхондарё вилояти

✓ **ЁШЛАРНИНГ БЎШ ВАҚТЛАРИНИ ТЎҒРИ ВА МАЪМУЛИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТАРБИЯДА МУҲИМ ЎРИН ТУТАДИ. БУ ЭСА, ЎҚИТУВЧИ ВА ОТА-ОНАЛАРДАН КАТТА МАСЪУЛИЯТ ТАЛАБ ЭТАДИ.**

Ҳамза туманидаги 52-маҳсус мактабда «Ўқувчининг бўш вақти мазмунли ўтсин» мавзусида ташкил этилган тадбирда юқоридаги фикрларга алоҳида урғу берилди.

Туман ички ишлар бўлими билан ҳамкорликда ўтказилган тадбирда жиноятчилик, диний экстремизм, гиёҳвандлик каби иллатларнинг зарарли оқибатлари ҳақида очиқ мулоқот олиб борилди. Мулоқот давомида мактаб раҳбари Раъно Ҳамроалиева илм масканида ўқувчиларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишлари учун фаолият кўрсатаётган «кулолчилик», «мини-футбол», «тикувчилик», «шахмат-шашка» тўғрақлари ҳақида маълумот берган бўлса, ички

ишлар бўлими ходими, майор Шаҳзода Отабоева туманда ўқувчиларнинг ёмон йўللарга кириб кетишининг олдини олиш бўйича олиб борилаётган профилактика

ишлари ҳақида тўхталиб ўтди.

Тадбир якунида маҳсус мактаб ўқувчилари томонидан тўғрақларда ишланган намуналар намойиш этилди.

Гўзал ПЎЛАТОВА,
Ўқитувчи

✓ **НАМАНГАН ВИЛОЯТИНИНГ УЧҚЎРҒОН ТУМАНИДА БИР НЕЧА ЙИЛДАН БУЁН МАТЕМАТИКА ФАНИ УСТОЗЛАРИ ХОТИРАСИГА БАҒИШЛАБ ТУМАН МИҚЁСИДА КИЧИК ОЛИМПИАДА ЎТКАЗИЛИШИ АНЪАНАГА АЙLANGAN.**

Яқинда 38-ихтисослашган давлат умумтаълим мактаб-интернатида тумандаги кўплаб математикларнинг устози Комилжон Сайдуллаев хотирасига бағишлаб, 5—9-синф ўқувчилари ўртасида кичик олимпиада бўлиб ўтди.

Олимпиада аввалида устознинг ҳаёти ва олиб борган ишлари ҳақида мактаб директори Мақсудахон Сатторова ҳамда математика фани ўқитувчиси Аҳмаджон Мўйдинов сўз олиб, илм инсонни ҳамма вақт юксакликка етаклаши, бунга Хоразмий, Абу Райҳон Беруний, Абу Али ибн Сино сингари буюк ватандошларимиз қолдирган бой мерос ёрқин мисол бўла олишини айтиб ўтди.

Олимпиада натижасига кўра, 1- ва 2-ўринни олган ўн нафар ўқувчи устоз фарзандлари томонидан тайёрланган мақтов ёрлиқлари ҳамда эсдалик совғалари билан тақдирланиб, бошқа иштирокчилар ҳам рағбатлантирилди.

Алишер ҚУДРАТОВ,
Ўқитувчи

✓ **ПОЙТАХТИМИЗДАГИ А.ХЛЕБУШКИНА НОМИДАГИ 22-МЕҲРИБОНЛИК УЙИДА АЛИШЕР НАВОИЙ ВА ЗАҲРИДДИН МУҲАММАД БОБУР ТАВАЛЛУДИГА БАҒИШLANGAN КЕЧА БЎЛИБ ЎТДИ.**

Унда Меҳрибонлик уйи раҳбари Гуландом Субҳонова барча иштирокчиларни ўзбек шеърятининг байрами билан табриклади. Республика Таълим маркази маҳсус таълим бўлими методистлари, 2-Чархкамолон маҳалласи фаоллари ва жамоада хизмат қилаётган устоз-мураббийлар, тарбияланувчилар икки буюк аждодимизнинг ҳаёти ва ижоди, ўзбек адабиётида туган ўрни, яратган шоҳ асарларининг мазмун-моҳияти билан яна бир бор таништирилди. Сўнгра Меҳрибонлик уйи тарбияланувчилари томонидан «Менинг Навоийдек бобом бор» деб номланган адабий-муסיқий композиция ҳамда «Хамса» достони ва «Бобурнома» асари асосида тайёрланган сахна кўринишлари намойиш этилди.

Инобат МАТНИЁЗОВА,
РТМ Маҳсус таълим бўлими бош методисти

✓ **БУГУНГИ КУНДА ЎҚУВЧИЛАРНИ КАСБ-ХУНАРГА ЙЎНАЛТИРИШ БОРАСИДА БИР ҚАТОР ИШЛАР АМАЛГА ОШИРИЛМОҚДА.**

Уларнинг ёшлигида-ноқ касблар ҳақида тўлиқ маълумотларга эга бўлиши муҳимдир. Шу сабабли, умумтаълим мактабларида ҳар йили

анъанавий ўтказиладиган «Очиқ эшиклар куни»нинг аҳамияти катта.

Шайхонтоҳур туманидаги 169- ва 20-умумий ўрта таълим мактабларида бўлиб ўтган ана шундай тадбир ҳам ота-оналар ва ўқувчиларда қизиқиш уйғотди.

Мактаб фойесида «Моҳир қўллар», «Ёш дурадгорлар» ва бошқа турли хил тўғрақлар фаолиятдан кўрғазма ташкил этилди. Ўқув масканида яратилган шароитлар, тўғрақлар тўғрисида атрофлича маълумотлар берилди, ўқувчиларнинг саволларига батафсил жавоб қайтарилди.

Очиқ дарслар эса ўқувчиларда ва меҳмонларда катта таассурот қолдирди.

Суратларда «Очиқ эшиклар куни»дан лавҳалар келтирилган.

Бурҳон РИЗОҚУЛОВ олган суратлар.

✓ **«ТУРОН» АХБОРОТ КУТУБХОНА МАРКАЗИ ЎҚУВ ЗАЛИДА «МУТОЛАА МАДАНИЯТИ, КИТОБ УСТИДА ВА КУТУБХОНАЛАР БИЛАН ИШЛАШ» МАВЗУСИДА ДАВРА СУҲБАТИ БЎЛИБ ЎТДИ.**

Унда Тошкент давлат маданият институтининг «Кутубхона — ахборот фаолияти бошқаруви» факультетининг биринчи курс талабалари, домлалар ва кутубхона ходимлари иштирок этишди. Давра суҳбати доирасида талаба-ёшлар электрон ахборот қидирув дастури тизими негизда адабиётларни электрон каталокка киритиш, «Миллий табуот саҳифаларида», «Ўзбекистоннинг таниқли адабиёт, фан ва маданият арбоблари» мавзусидаги библиографик маълумотлар базалари, «Турон»нинг яратилган веб-сайти ва унинг янги материаллар билан тўлдирилиши, «Баркамол авлод йили» муносабати билан тайёрланган тадбирлар режаси ва унинг амалга оширилиши жараёнлари, шунингдек, кутубхонанинг тарихи акс эттирилган музей билан яқиндан танишишди.

Ҳасан АБДУНАЗАРОВ

✓ **ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАР ВАЗИРЛИГИДА «ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРГА ОЛИБ КЕЛУВЧИ ХАВФЛИ ЖАРАЁНЛАР МОНИТОРИНГИ ВА БАШОРАТЛАШ ТАДБИРЛАРИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ» МАВЗУИДА РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ СЕМИНАРИ БЎЛИБ ЎТДИ.**

Илмий-амалий семинарда Соғлиқни сақлаш вазирлиги, ИИВ ёнғин хавфсизлиги бошқармаси, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Фанлар академияси қошидаги сейсмология институти, Табиатни муҳофаза қилиш Давлат қўмитаси, «Давсувхўжаликназорат» ҳамда «Санатконтехназорат» Давлат инспекциялари вакиллари қатнашди.

— Бугунги тадбиримизда табиий ва техноген тусдаги фавқулодда вазиетлар юзага келганда аҳолини қутқариш ишлари

муҳокама этилди. Бундай кўнгилсиз ҳолатларга олиб келувчи хавфли жараёнлар мониторингини олиб бориш, уларни башоратлашнинг сифати ва самарадорлигини ошириш йўллари ҳам диққат марказида бўлди, — деди Фавқулодда вазиетлар вазирлиги бошқарув маркази мониторинг ва башоратлаш хизмати бошлиғи Бобомурод Қурбонов. — Мавжуд муаммолар таҳлили, эришилган ютуқлар сарҳисоби, аҳоли осойишталиги бўйича вазирлик тизимида олиб борила-

ётган ишлар ҳам четда қолмади. Мисол учун, 2009 йилда мамалкатимизда ёмғир, йирик дўл ва сел натижасида содир бўлган фавқулодда вазиетлар 2007—2008 йилларга нисбатан камайган бўлса-да, темир йўл ва транспорт ҳодисалари, турли иншоотларда юз берган ёнғинлар сони камаймаган. Семинар давомида шу каби муаммоли масалаларнинг ҳам ечимини топишга ҳаракат қилдик.

Шаҳина ЖЎРАЕВА,
«Ma'rifat» мухбири

БОЛА КУЧАДАН «ПАНОХ» ТОПМАСИН

марказ болаларга бу тушунчани
сингдириб боради

Тасаввур қилинг, ота хар куни ичиб келиб фарзандларининг кўз ўнгида онасини ҳақорат қилса, урса, камига айбсиз болаларини ҳам таҳқирлай бошласа ёки гўдаклигидан отасини танитай улғаяётган боланинг кўз ўнгида онаси ножоиз хатти-ҳаракатлардан ўзини тиёлмаса... Бу ҳодисалар ҳали ҳаёт ҳақида етарли тушунчага эга бўлишга улгурмаган боланинг ҳаётга бўлган соғлом қарашига путур етказмайдими? Бундай болалар оиласидаги доимий уруш-жанжал, келишмовчиликлардан узокроқ бўлиш мақсадида баъзан кўчадан «паноҳ» топишга интиладилар. Афсуски, бу йўл ҳамиша ҳам уни ёруғ манзилларга элтмайди.

Пойтахтимизда фаолият юритаётган Вояга етмаганларга ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш маркази фаолиятининг ана шундай муаммолар ечимини топишда хизмати катта. Мазкур марказ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 26 августдаги 301-сонли «Тошкент шаҳрида вояга етмаганлар қаровсизлиги ва улар орасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ишларини такомиллаштириш тўғрисида»ги қарорига асосан ташкил этилган. Бу ерда турли сабабларга кўра атрофдагилардан меҳр кўролмаган, қаровсизлик ва назоратсизлик оқибатида кўчада қолиб кетган вояга етмаган болаларни тўғри йўлга йўналтириш, уларга ҳар томонлама руҳий ёрдам кўрсатиш ва жамиятда муносиб ўринларини топиб кетишларига кўмаклашиш каби ишлар амалга оширилади.

— Оилавий жанжаллар, ичкиликбозлик, доимий таҳқирлашлар кўп ҳолларда шу оиладаги балоғат ёшига етмаган болаларга салбий таъсир ўтказиши. Улар қаттиқ зарбага учраб, гангиб қолади. Аксарият вояга етмаган ёшларнинг билиб-билмай жиноят кўчасига кириб қолаётгани ёки но-

жўя ишларга қўл урмаган бўлса-да, кўчадан «паноҳ» топишга интилаётганига ана шундай ҳодисалар ҳам сабаб бўлади. Марказимизга оилавий носоғлом муҳит таъсирида ўз йўлини белгилаб олол-

нишар эканмиз, миллий қадриятлар, урф-одатлар ҳамда оила деб аталмиш кўрғоннинг муқаддаслигини болаларга сингдиришга қаратилган расмлар, амалий санъат намуналари эътиборимизни тортди.

маган ёки ёшлиқ қилиб арзимаган сабаблар туфайли оиласини тарк этган, баъзи ҳолларда эса йўқолиб қолган 3 ёшдан 18 ёшгача бўлган болалар келтирилади. Уларнинг кўпчилиги руҳий ёрдамга муҳтож бўладилар. Бу болалар қалбида мазмунли ҳаёт кечирishга рағбат уйғотиб, инсон доимо ўз олдига улуғ мақсадлар қўйиб яшаш ва бу йўлда барча қийинчиликларни енгиб ўтиши лозимлигини ўқитишга ҳаракат қиламиз. Маҳоратли тарбиячиларимиз, руҳшуносларимиз бу борада бор имкониятларини ишга солишади. Марказга қабул қилинган боланинг ҳаётга бўлган муносабати ижобий тус олганини сезгачгина энгил тортамыз, меҳнатларимиз маҳсулини кўргандай бўламиз, — дейди марказ раҳбари Ниғматилла Маҳкамов. Маскан билан яқиндан та-

Qaror va ijro

Оиланинг илиқ муҳитини ёдга солувчи бу суратлар беихтиёр кишида соғинч туйғусини уйғотади.

Шу ўринда марказда амалга оширилаётган яна бир ташаббусни таъкидлаб ўтмоқчимиз. «Қамолот» ЁИХ Тошкент шаҳар Кенгаши томонидан ташкил этилган компьютер турган ўғил-қизлар билан бир қаторда туман ИИБ ҲООБ профилактик ҳисобида турган болалар ҳам компьютер ўқув машғулотида иштирок этадилар. Тошкент шаҳар «Ҳайвонот боғи» раҳбарияти билан ҳамкорликда марказ худудида мўъжаз ва кўркам «ҳайвонот боғи»нинг ташкил этилганлиги ҳам эътиборга молик.

Марказга олиб келинган болалар билан тарбиячи ва руҳшунослар алоҳида суҳбат олиб боради. Бу жараёнда уларнинг қизиқишлари, муаммолари, руҳияти индивидуал тарзда ўрганиб чиқилади ва шу асосда машғулотлар ташкил қилинади. Бунда болалар ўз келажаклари учун маълум бир йўналиш топгандек бўладилар.

— Баъзан шундай йигит-қизларни учратамызки, улар анча улғайиб қолган бўлса-да, олдиларига бирор мақсад қўймаган, нимага қизиқишларию, қайси соҳанинг этагидан ушласа, маъқул бўлишини ҳам

ўйлаб кўрмаган бўладилар. Катталар уларни ўз ҳаётини ташвишлари, муаммолари билан банд қилиб қўйишган. Ўсмир эса у қобикдан чиқиб кетолмайди, ўзининг гўзал келажакини куриши мумкинлиги, бунинг учун албатта ўқиши, изланиши, ҳунар ўрганиши шартлигини билмайди ҳам. Ўз фарзандларини шунга маҳкум этган ота-оналарни ҳеч тушунолмайман. Баъзи бир болалар ҳаётдаги арзимаган ташвиш ёки ота-онасининг даққисини кўтара олмай уйдан чиқиб кетишга ва шу орқали ота-онасини ўзича «жазолаш»га ҳаракат қилади. Бу йўл тўғри эмаслиги, ҳеч ким ота-оначалик унга меҳр кўрсата олмаслигини тушунтирганимиздан сўнг тезда улар ўз фикрини ўзгартириб, ота-онаси олдида қайтишга қарор қиладилар. Шунингдек, улар орасида ўзининг катта бўлиб қолгани ва унинг ишларига ота-онасининг аралашмаслигини истаганидан уйга бормай қўйганлари ёки ўзига нисбатан ёмон муносабатдан безиб кўчани ихтиёр қилганлари ҳам бор. Лекин уларнинг аксарияти мутахассислар тили билан айтганда, «Муаммоли оила вакиллари» бўлиб чиқади, — дейди Ниғматилла Маҳкамов.

Психолог мутахассислар марказга келган болаларнинг ўз қизиқишларини аниқлаб олишларига ёрдам берадилар. Келажакини ўз тасаввурича орзу қилмайдиган бола бўлмайди. Фақатгина мурғак қалбларнинг нозик орзуларини ҳаётнинг оғир ташвишлари кўмиб қўяди. Психологик машғулотлар жараёнида эса ана шу ташвишлар ариб, орзулар яна тиниклашиб боради. Турли йўналишда фаолият юритаётган тўғарақларга қатнашиш, марказ кутубхонасидаги асарларни мутолаа қилиш келажак ҳақида бирор марта ўйлаб кўрмаган ўсмирни ўйлашга, фикрлашга, ўз олдида маълум бир мақсадларни қўйишга ундайди.

Шу ўринда таъкидлаш лозимки, «МДХ давлатларида вояга етмаганларни яшаш жойларига қайтариш тўғрисида»ги халқаро битимга кўра, марказга нафақат юртимиз, балки кўшни мамлакатлардан келиб қолган болалар ҳам қабул қилинади ва жойлардаги ички ишлар идоралари билан ҳамкорликда ўз уйларига қайтарилади.

Бу ерда болалар иссиқ ов-

қат, кийим-кечак, тиббий ва маиший ёрдам билан таъминланади. 8та ўқув хонаси, 11та ётоқхона, 1та спорт зал, маърифат ва компьютер хонаси, 2та қишки ва ёзги чўмилиш сув ҳавзаси замонавий жиҳозлар билан таъминланган. Марказда ўсмирлар ота-онаси, ёки яқин қариндошидан хабар бўлгунча — 30 кун, айрим ҳолларда 45 кун мобайнида туради. Бу даврда уларнинг шахси, ота-онаси, яшаш жойлари аниқланади ва ўз уйларига жўнатилади. Ота-онаси бўлмаганлари меҳрибонлик уйларига, ногиронлик аломатлари сезилган болалар эса махсус мактаб-интернатларга жойлаштирилади.

Шу ўринда масаланинг бир нозик томонидан кўз юмиб ўтолмаймиз. Қисқа давр мобайнида бу ерда тарбияланиб, руҳи тетиклашиб, нигоҳи тиниклашиб, туйғулари нозиклашиб қолган ўғил-қизлар уйларига қайтгач, яна қандай муҳитга кириб борадилар? Уларнинг кейинги тақдири қандай кечади? Фарзандининг йўқолиб қолганида ўз айби борлигини тушуниб етган оила аъзолари эҳтимол ўзгарishi ният қилгандир. Иккинчи бор жондан азиз фарзандининг уйдан кетиб қолишини истамай, оила муҳитини яхшилашга интилар ва бунга эришар ҳам. Лекин аксинча бўлиши ҳам мумкин-ку. Энди ҳаётнинг гўзал томонларини кўра бошлаган, меҳрибон ва яхши одамларнинг борлигига ишониб бораётган ўсмир ўз яқинларидан икки ҳисса нафратланишни бошламайдими? Хавотирларимизга марказ ходимлари барҳам бергандек бўлдилар.

Маълум бўлишича, болалар уйларига қайтарилиш асносида нима сабабдан дастлаб уйларидан чиқиб кетишга мажбур бўлганлигининг сабаблари худудий ички ишлар бўлимлари, маҳаллий ҳокимликлар билан ҳамкорликда ўрганилиб, келгусида бундай ҳолатлар такрорланмаслигининг чоралари кўрилар экан.

Шунга қарамай, таъкидлашимиз ўринлики, ҳар бир оила тотувлиги биринчи навбатда оила аъзоларининг ўзларига боғлиқ. Бунинг учун оила бошлиқлари кичик жамиятлари хотиржамлиги учун астойдил курашишлари, интилишлари лозим.

Зилола РУСТАМОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

Кайси бир соҳа бўлмасин, унга берилган эътибор жавобсиз қолмайди. Сиртқи фан олимпиадалари ўқувчилар билимини оширишда, уларнинг иқтидорларини янада юксалтиришда муҳим омил бўлаётир. Зеро, уларнинг юқоридаги фанлар бўйича халқаро олимпиадалар ва бошқа кўрик-танловларда эришаётган фахрли натижалари фикримиз далилидир.

Яқинда ана шу сиртқи фан олимпиадаларининг биринчи bosqichi якунланди. 2009 йил 10 декабрдан бошлаб Халқ таълими вазирлиги қошидаги Мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш маркази eduportal.uz портали орқали биринчи bosqich масалалари эълон қилиниб, 10 январга қадар ушбу олимпиаданинг биринчи тури ўтказилди. Олимпиаданинг қатъий талаб ва тартиб-қоидалар асосида ўтганлигини алоҳида таъкидлаш лозим. Уни ўтказиш олдидан жавобларни Республика таълим марказига жўнатиш бўйича тавсиялар Қорақалпо-

СИРТҚИ ФАН ОЛИМПИАДАЛАРИ:

биринчи тур натижалари маълум, баҳслар эса давом этмоқда

Хабарингиз бор, умумий ўрта таълим мактаблари (шу жумладан, махсус мактаб-интернатлар, ихтисослаштирилган умумтаълим мактаблари ва мактаб-интернатлар) ўқувчилари орасидан физика, математика, информатика, кимё ва иқтисодий билим асослари фанлари бўйича иқтидорли, қобилиятли ва истеъдодли ўқувчиларни аниқлаш, улардаги ижодий қобилиятларни рўёбга чиқариш, ноёб истеъдодларини тарбиялашга кўмаклашиш ва изланувчанлигини кўллаб-қувватлаш, мустақил тадқиқотчиликка тайёрлаш, касб-хунарга йўналтириш мақсадида сиртқи фан олимпиадалари ўтказиб келинмоқда.

ғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Тошкент шаҳри ва барча вилоятлар халқ таълими бошқармаларига олдидан юборилиб, ижроси таъминланди.

Хусусан, Тошкент шаҳри, Бухоро, Тошкент, Хоразм, Қашқадарё, Андижон, Наманган ва Сурхондарё вилоятларида олиб борилган ташкилий

Diqqat, tanlov!

ишлар тўлақонли экани олимпиада жараёнида яққол намоён бўлди. Мазкур вилоят ва шаҳар таълим муассасаларининг ўқувчилари олимпиадада ўз билимдонликлари ва фаолликларини кўрсата олганлик-

лари ана шундай хулосани беради.

Жорий йилнинг 5-10 январь кунлари биринчи bosqich масалаларининг жавоблари худудлардан электрон почта ҳамда конвертлар орқали Республика таълим марказига тақдим этилиб, ҳакамлар ҳайъати томонидан жавоблар ҳолисона текшириб чиқилди.

Сиртқи фан олимпиадаларининг биринчи bosqichida иқтисодий билим асослари фанидан республика бўйича 30, кимё фанидан 39, физика фанидан 18, математика фанидан 65, информатика фанидан 18 нафар, жами 5 та фандан 170 нафар ўқувчи иштирок этиб, ўз билимларини синовдан ўтказишди.

Биринчи bosqich натижалари Мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш маркази eduportal.uz порталига жойлаштирилган, бешта фан бўйича иккинчи bosqich масалалари ҳам эълон қилинди.

Айни пайтда танловнинг иккинчи bosqich жараёни давом этмоқда. Unda биринчи турда 76 ва undan юқори ball то'плаган ўқувчилар финал bosqichida иштирок этиш учун беллашишга киришдилар.

Куйида иккинчи турда иштирок этаётган ўқувчилар рўйхати билан танишасиз.

Н.КАРИМОВ,
РТМ аниқ фанлар бўлими бошлиғи,
Райҳона ХЎЖАЕВА,
"Ma'rifat" мухбири

"Iqtisodiy bilim asoslari" fani			
8-sinf			
№	O'quvchining ismi va familiyasi	Viloyat, shahar, tuman, maktab	Umumiy to'plagan bali
1.	To'rayeva Gulnoza	Toshkent shahar, S.Rahimov tumanidagi 11-maktab	89
2.	Islomova Madina	Toshkent shahri, S.Rahimov tumanidagi 11-maktab	77
3.	Diyorxo'jayev Abdulaziz	XTV tasarrufidagi aniq fanlarga ixtisoslashgan davlat umumta'lim maktabi	87
4.	To'raxo'jayev Sardor	XTV tasarrufidagi aniq fanlarga ixtisoslashgan davlat umumta'lim maktabi	78
5.	Qahhorova Malika	Toshkent shahri, S.Rahimov tumanidagi 11-maktab	79
6.	Shukurova Maftuna	Toshkent shahri, S.Rahimov tumanidagi 11-maktab	77
7.	Husanova Sevara	Toshkent shahar Hamza tumanidagi 227-maktab	80
9-sinf			
№	O'quvchining ismi va familiyasi	Viloyat, shahar, tuman, maktab	Umumiy to'plagan bali
1.	Rasulov Davron	Toshkent shahar, Hamza tumanidagi 227-maktab	90
2.	Abdurahimov Davron	Toshkent shahar, Hamza tumanidagi 227-maktab	89
3.	Alimov Javohir	Toshkent shahar, S.Rahimov tumanidagi 11-maktab	86
4.	Do'stmuhammedov Doston	Toshkent shahar, S.Rahimov tumanidagi 11-maktab	91
5.	Yoqubov Botir	Toshkent shahar, S.Rahimov tumanidagi 11-maktab	89
6.	Erkinova Nazokat	Toshkent shahar, S.Rahimov tumanidagi 11-maktab	87
7.	Rahmonova Zilola	XTV tasarrufidagi aniq fanlarga ixtisoslashgan davlat umumta'lim maktabi	92
8.	Yusupova Nazokat	XTV tasarrufidagi aniq fanlarga ixtisoslashgan davlat umumta'lim maktabi	87
9.	Odilov Mirafzal	XTV tasarrufidagi aniq fanlarga ixtisoslashgan davlat umumta'lim maktabi	85
10.	Toirov Farrux	XTV tasarrufidagi aniq fanlarga ixtisoslashgan davlat umumta'lim maktabi	87
Kimyo fani			
№	O'quvchining ismi va familiyasi	Viloyat, shahar, tuman, maktab	Umumiy to'plagan bali
1	Eminova Gulnora	Toshkent viloyati, Yangiyo'l tumanidagi 35-maktab	98
2.	G'aybullayeva Iqbol	Toshkent viloyati, Piskent tumanidagi 12-maktab	76
3.	Toshtayeva Charos	Toshkent viloyati, Qibray tumanidagi 1-maktab	78
5.	Turanova Sevara	Termiz shahar, 4-maktab-internat	76
6.	Izatullayev Sanjar	Termiz shahar, 4-maktab-internat	76

7.	Umarova Nargiza	Termiz shahar, 4-maktab-internat	78
8.	Bobosheva O'g'iloy	Toshkent shahar, 112-maktab	76
9.	Saydikarimova Dilrom	Toshkent viloyati, Yangiyo'l tumanidagi 45-maktab	82
10.	Nazarov Igor	Toshkent viloyati, Olmaliq shahridagi 11-maktab	96
Fizika fani			
№	O'quvchining ismi va familiyasi	Viloyat, shahar, tuman, maktab	Umumiy to'plagan bali
1.	Ashirbayeva Nargiza	Toshkent viloyati, Qibray tumanidagi 15-maktab	84
2.	Sanoyev Elmurod	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-maktab	80
3.	Sattorov Elbek	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-maktab	80
Informatika fani			
T/r	Familiyasi, ismi, sharifi	Viloyat, shahar, tuman, maktab	Umumiy bali
1	Topilov Tursunboy	Toshkent viloyati, Parkent tumanidagi 10-UO'TM (9)	92
2	Quttiboyev Jahongir	Toshkent viloyati, Parkent tumanidagi 10-UO'TM (9)	90
3	Yunusov Laziz	Toshkent viloyati, Parkent tumanidagi 10-UO'TM (9)	90
4	Sayfullayev Bunyod	Navoiy viloyati, Navoiy shahridagi 4-UO'TM (9)	88
5	Ergashov Sardor	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-UO'TM (9)	77
6	Najmiddinov Shahob	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-UO'TM (9)	77
7	Toshpo'latov Behzod	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-UO'TM (9)	77
8	Azamatova Dilnoza	Xorazm viloyati, Gurlan tumanidagi 5-UO'TM (9)	76
Matematika fani			
№	O'quvchining ismi va familiyasi	Viloyat, shahar, tuman, maktab	Umumiy to'plagan bali
1.	Mirzabekova Jadira	Toshkent viloyati, Qibray tumanidagi 9-maktab	82
2.	Shamsiyev Azizbek	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-IM	88
3.	Po'latov Islom	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-IM	88
4.	Rahmatov Jahongir	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-IM	80
5.	O'roqov Murodilla	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-IM	98
6.	Raimov Doston	Buxoro viloyati, Qorovulbozor tumanidagi 8-IM	94
7.	Rahimova Hurmatoy	Xorazm viloyati, Gurlan tumanidagi 5-maktab	78
8.	Xayrullayev Humoyun	Qashqadaryo viloyati, Qarshi shahridagi 2-IMI	82
9.	Mirbadalov Ruslan	Qashqadaryo viloyati, Kasbi tumanidagi 53-IM	80

RASM VA CHIZMALARGA OID AMALIY DARS

I. Darsning ta'limiy maqsadi:

O'quvchilarda Word matn muharririda shakllarni chizish va sichqonchadan foydalana olish ko'nikmasini hosil qilish.

Tarbiyaviy maqsad: ekran orqali o'quvchilarni nozik did, farosat, vatanparvarlik odob-axloq ruhida tarbiyalash, ijodiy fazilatlarini rivojlantirish.

Rivojlantiruvchi maqsad: shakllarni o'z o'rnida qo'llashga o'rgatish, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, hozirjavoblik malakasini hosil qilish.

II. Dars turi:

III. Dars usuli: interfaol (aqliy hujum, eng chaqqon o'quvchi, eng ilg'or o'quvchi, eng bilimdon o'quvchi, psixologik o'yin).

IV. Darsning jihozi: kompyuter, marker, oq qog'oz, ko'rgazmalar.

V. Dars shiori:

VI. Darsning borishi

1-qadam

a) Darsni tashkil etish: salomlashish, yo'qlama (3 daqiqa).

O'qituvchi: — Aziz o'quvchilar, bugungi darsga qadar siz bir necha soatdan beri hujjatlar bilan ishlashni o'rgandingiz. Mazkur darsimizda qaysi mavzuga tushunmagan bo'lsangiz, yodingizdan ko'tarilgan bo'lsa, bo'shliqlarni to'ldirasiz, yodga olasiz.

2-qadam. O'qituvchi dars mavzusi, shiori, dars usullari haqida ma'lumot beradi.

3-qadam. "Aqliy hujum" ko'ptok o'yini yordamida tashkil etiladi. Buning uchun har bir o'quvchi kompyuterga bog'liq bo'lgan so'zlarni topadi. Davra qurib, bir o'quvchi ikkinchi o'quvchiga ko'ptok otadi, uni tutgan o'quvchi so'z aytadi.

O'quvchilarda o'yinga nisbatan ko'nikma hosil bo'ladi. Hech kimga baho qo'yilmaydi. Bolalar o'z-o'zlarini baholashadi (7 daqiqa). Kitob-daftari olib qo'yiladi. Faqat yozish uchun oq qog'oz olinadi. O'qituvchi ish qoidasini o'quvchilarga tushuntirib, ya'ni ta'kidlab o'tadi.

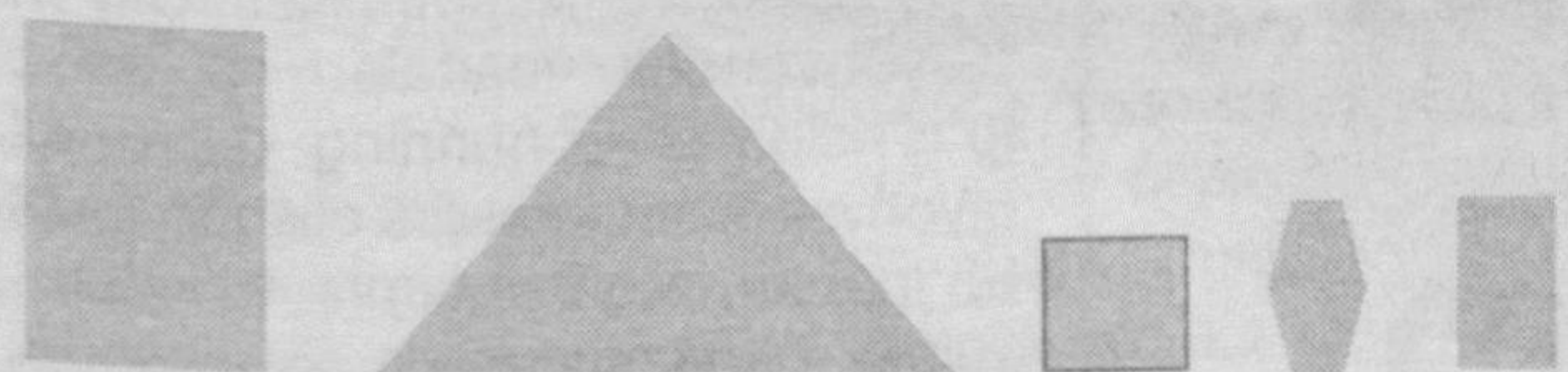
ISH QOIDASI — BILIM FOYDASI.

1. Intizom.
2. Vaqt — bu oltin, oliy hakam.
3. Doimo o'qi, vijdonli bo'.
4. O'zgalar fikrini hurmat qil.
5. Faol bo'.
6. Bir fikr yaxshi, ikki fikr yanada yaxshi.
7. O'ng qo'l qoidasi — oltin qoida, unga amal qil.
8. O'zingni aqli, kamtar tut.

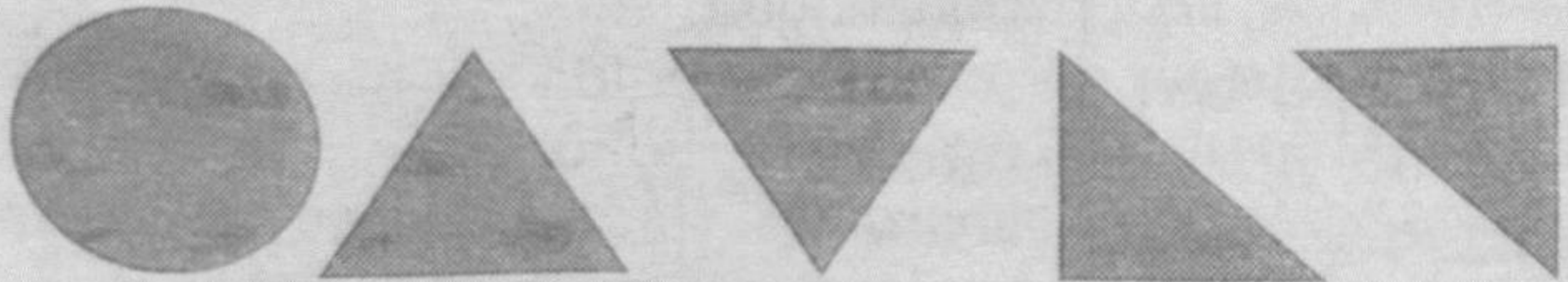
O'qituvchi stolining ustiga uch xil rangda turli shakl tayyorlab qo'yilgan.

O'quvchilar xohlagan shakllarini tanlab, uch guruhga bo'linadilar (O'yin uchun 25 daqiqa).

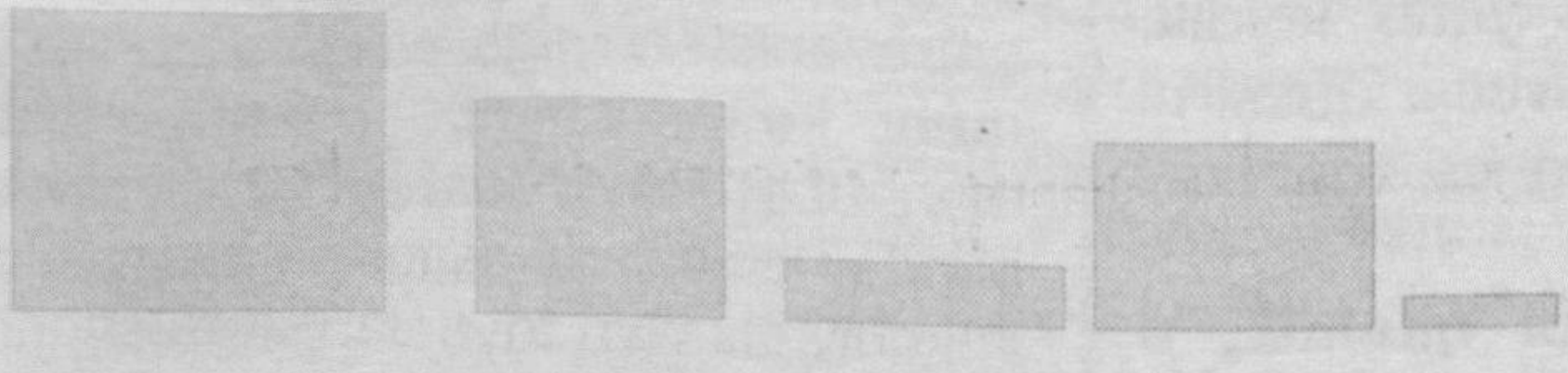
1-guruh:

2-guruh:

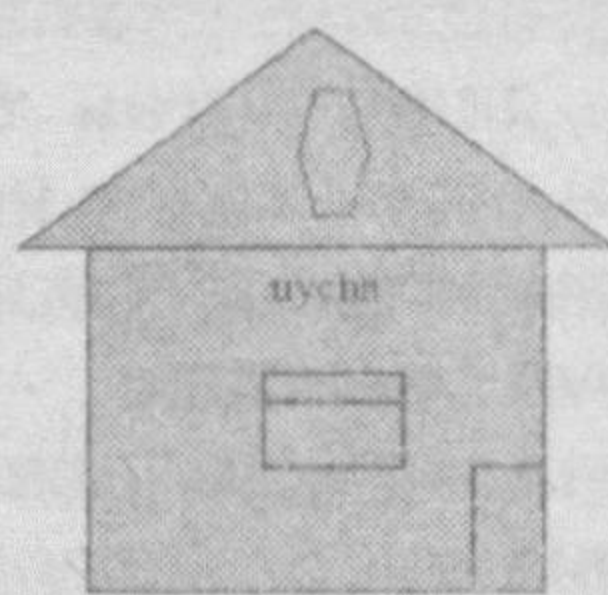
3-guruh:

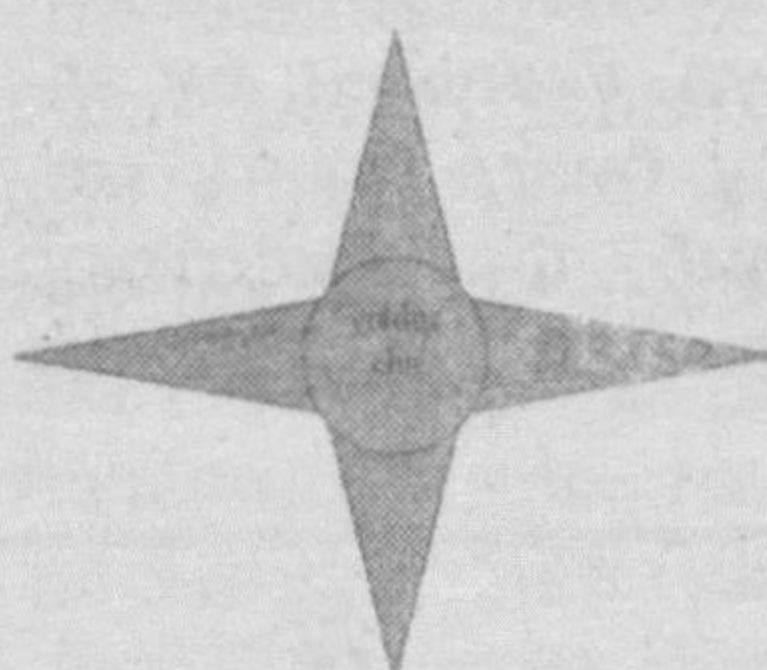
(6-sinf. Informatika)

O'qituvchi:

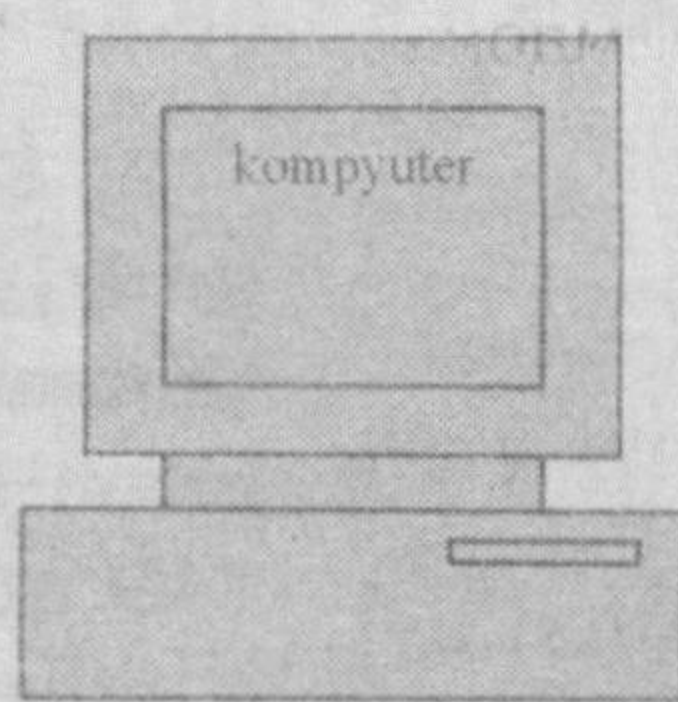
— Diqqat! Birinchi o'yinni boshlaymiz. Bu bellashuvning nomi "Eng chaqqon o'quvchi". Tanlagan shaklingizni birlashtirib, biror shakl hosil qiling va ichiga uning nomini yozing. O'quvchilar quyidagi shakllarni yasaydilar: 1-guruhda uycha hosil bo'ladi:

2-guruh yulduzcha hosil qiladi:

3-guruh a'zolari kompyuter hosil qiladilar:

Guruhlar matn muharririda hosil qilgan shakllarini chizib, rang beradilar.

O'qituvchi chizilgan shakllarga ball qo'yadi. To'g'ri chizilgan rasmlarga 1 baldan, jami 5 ball qo'yiladi.

O'quvchiga sanitariya-gigiyena qoidasi eslatilgach, 2-o'yin boshlanadi.

4-qadam

O'qituvchi 2-o'yin topshirig'ini tushuntiradi. Bu o'yin "Eng ilg'or o'quvchi" deb nomlanadi.

Buning uchun berilgan gaplarda nuqtalar o'rniga mos so'zlarni qo'yish kerak.

5-qadam

Berilgan gaplar (so'zlar berilmaydi):

1. Faylni saqlash uchun fayl nomi yozib bo'lingandan so'ng... tugmasi bosiladi (enter).

2. Matn muharrirlariga... kiradi (bloknot, Word pad, MS Word).

3. Maxsus buyruqlar va amallar majmui... deb ataladi (menyu).

4. MS Word ishchi maydoni...ga xizmat qiladi (yozishga, chizmalar joylashtirishga).

5. Word dasturida ishni tugallash uchun... piktogrammasi tanlanadi (X).

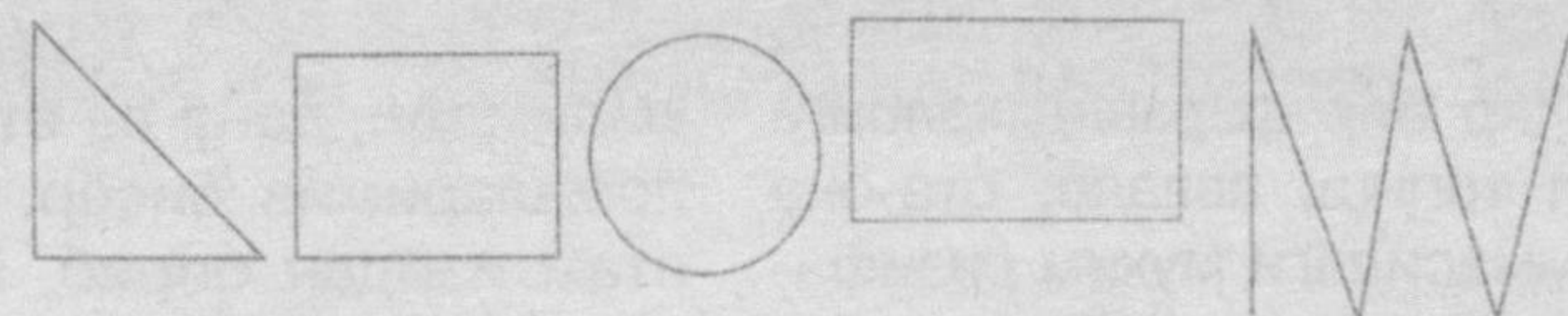
Har bir to'g'ri yozilgan so'z uchun 1 baldan, jami 5 ball qo'yiladi.

6-qadam

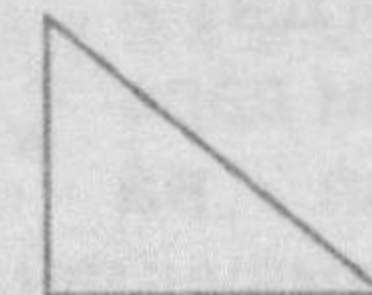
O'qituvchi 3-o'yinni nomlash uning topshirig'ini tushuntiradi.

"Psixologik o'yin"

Quyidagi shakllardan birini o'quvchi tanlaydi va kompyuterga shakllarni chizadi va xohlagan rangni beradi.

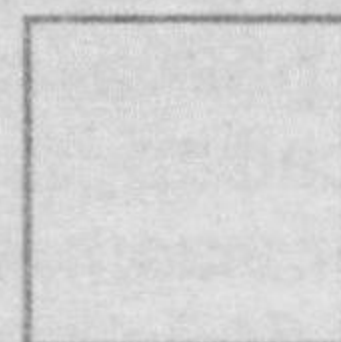

Shakllar chizib bo'lingach, o'qituvchi ularga xos xususiyatlar bilan o'quvchilarni tanishtiradi (5 daqiqa).

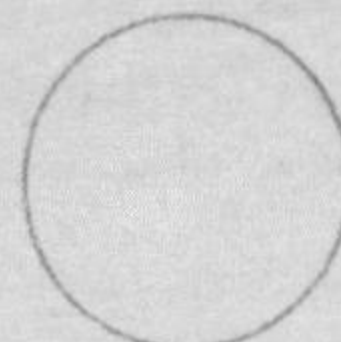
To'g'ri burchakli uchburchak chizganlar

— ijodkor, maqsadga intiluvchan, iqtidorli bolasiz, lekin o'z manfaatingizni ustun qo'yasiz. "Kamtarga kamol, man-manga zavol" degan naqlni unutmang.

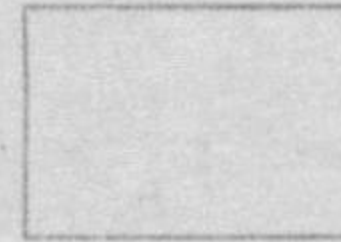
Kvadrat chizganlar — diqqat-e'tiborli, tartibli,

mehnatsevar, tejamkorsiz, lekin jahlingiz tez. "Jahl kelsa, aql qochar", degan donishmandlar fikri bor, jahlingizni jilovlay biling.

Doira chizganlar — odob-axloqli, tarbiyali,

hissiyoti kuchli, lekin mehnatning yengilini yaxshi ko'radigan shaxslarsiz. "Mehnat qilsang, rohat ko'rasan", degan naql esingizda tursin.

To'g'ri to'rtburchak chizganlar — bilimdon,

serharakat, tejamkor va mehnatsevarsiz, lekin o'zingizni barchadan ustun deb bilasiz. Sizni hurmat qilishlarini xohlasangiz, boshqalarga ham iliq munosabatda bo'ling.

Egri chiziq chizganlar — hammadan ajralib

turadigan, ijodkor ixtirochi, g'oyasi kuchli insonlar. Sizlar hayotda katta muvaffaqiyatga erishasizlar.

Hurmatli o'quvchilar, o'zingizdagi salbiy xususiyatlarni yo'qotishga, yaxshi fazilatlarini ko'paytirishga harakat qiling.

4-o'yin "O'z-o'zini baholash" deb nomlanadi.

O'quvchilar bilimi yuqoridagi 3ta o'yin bo'yicha baholanadi.

1-o'yin "o'quvchi" — 5 ball

2-o'yin "o'quvchi" — 5 ball

3-o'yin "o'quvchi" — 5 ball

Eng yuqori ball — 15 ball

13—15 ball "Interfaol o'quvchi" — "5" * "samolyot"

10—12 ball "Eng bilimdon o'quvchi" — "4" * "mashina"

8-9 ball "Harakatchan o'quvchi" — "3" * "kompyuter"

8 ballidan past natija ko'rsatganlar keyingi darslarga tayyorgarlik ko'rib kelishsin.

VIII. Darsni yakunlash (3 daqiqa).

O'quvchilar, bugun siz Wordda shakllar chizish bo'yicha o'z bilimingizni tekshirib ko'rdingiz. Bo'shliqlaringizni darsdan tashqari amaliy mashqlar bajarish orqali to'ldirishga harakat qiling.

IX. Uyga vazifa: Oila a'zolaringiz haqidagi ma'lumotni jadval ko'rinishida daftaringizga tuzib kelasiz (2 daqiqa).

Ra'no MUXTOROVA,
Pskent tumanidagi
6-umumta'lim maktabi o'qituvchisi,
Xalq ta'limi a'lochisi

Matematika fanidan turli noan'anaviy dars ishlanmalarini e'tiboringizga havola qilib kermoqdamiz. Gazetamizni muntazam kuzatib borayotgan pedagoglarimiz dars ishlanmalarining o'ziga xos uslublari bilan tanishib bormoqdalar. Quyidagi mashg'ulot ishlanmasi o'tilgan mavzularni takrorlash orqali o'quvchilarning ma'naviy olami va matematik bilimlarini boyitishga xizmat qiladi. O'ylaymizki, uni ijodiy yondashgan holda boyitasiz va faoliyatingizga tatbiq qilasiz.

Darsning ta'limiy maqsadi: O'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliyotga tatbiq etish orqali mustahkamlash. Ularni mustaqil fikrlashga o'rgatish.

Tarbiyaviy maqsadi: o'quvchilarning bo'sh vaqtini unumli o'tkazish. Axloqiy tarbiya elementlarini singdirish barobarida matematika faniga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytirish.

Uslubi:

Kerakli adabiyotlar:

1) "Ma'mun akademiyasi tarixi" haqidagi ma'lumot.

2) B.Omonov. "Yuz bilan yuzma-yuz".

3) A.Nurmatov, I.Qodirov. "Matematikadan sinfdan tashqari ishlar" qo'llanmasi.

4) Tematik testlar to'plami. 1996—2000-yillar.

5) M.Madaliyeva. "Sahnada matematika".

Mashg'ulot rejasi:

1. Ma'mun akademiyasi haqida ma'lumot berish.

2. Buni bilasizmi? (Qiziqarli ma'lumotlar).

3. Testlar yechish. "Matematik futbol o'yini".

4. Dam olish daqiqasi.

"Ko'pburchaklar tashkiloti va Ahmad" sahna ko'rinishi.

Mashg'ulotning borishi:

Hurmatli o'quvchilar, "Matematika — ma'naviy ulug'vorlikning keng dunyosidir". Bu bejiz emas. Har tomonlama tarbiya ko'rgan odobli, ilmi kishilarni biz ma'naviy boy inson deymiz. Ajdodlarimiz merosini o'rganmay, fanni chuqur va har tomonlama puxta egallamay turib ma'naviy boy bo'la olmaymiz.

Hozir bir hikoya eshitamiz.

1) O'quvchilardan biri B. Omonovning "Yuz bilan yuzma-yuz" kitobining 49-betidagi "Taxt da'vogari kim?" hikoyasini o'qiydi. Unda VIII asrda barpo etilgan. Ma'mun akademiyasi tarixi, faoliyati, uni qaytadan tashkil etish haqida hikoya qiladi. "Ma'mun akademiyasi tarixi" to'g'risidagi ma'lumotdan foydalaniladi.

2) Buni bilasizmi?

O'quvchilar: — 70 yoshga kirgan kishi umrining taxminan 23 yili uxlashga, 18 yili gapirishga, 6 yili ovqat yeyishga, 1,5 yili yuvinishga ketadi.

— Milliard marta nafas olish uchun 95 yildan ortiqroq yashash kerak.

AJDODLARIMIZ MEROSI — YO'LIMIZ SHAMCHIROG'I

— 1ta asalari 1kg. asal yig'ish uchun 300 km. masofaga uchib o'tishi, 9 mln. gulga qo'nishi kerak.

— Yer yuzidagi hasharotlar turi 800 mingdan ortiq.

Qolgan o'quvchilar ham o'zlarini bilgan shu kabi ma'lumotlarni navbat bilan aytishadi.

Endi "Matematik futbol o'yini"ni o'ynaymiz. Bunda tematik testdagi misollar yechiladi.

Yosh o'qituvchiga yordam

4) Dam olish daqiqasi. "Ko'pburchaklar tashkiloti va Ahmad" sahna ko'rinishi.

Buning uchun M.Madaliyevaning "Sahnada matematika" kitobining 68-betini ilova sifatida tavsiya qilinadi. Mashg'ulot yuzasidan xulosa chiqarish.

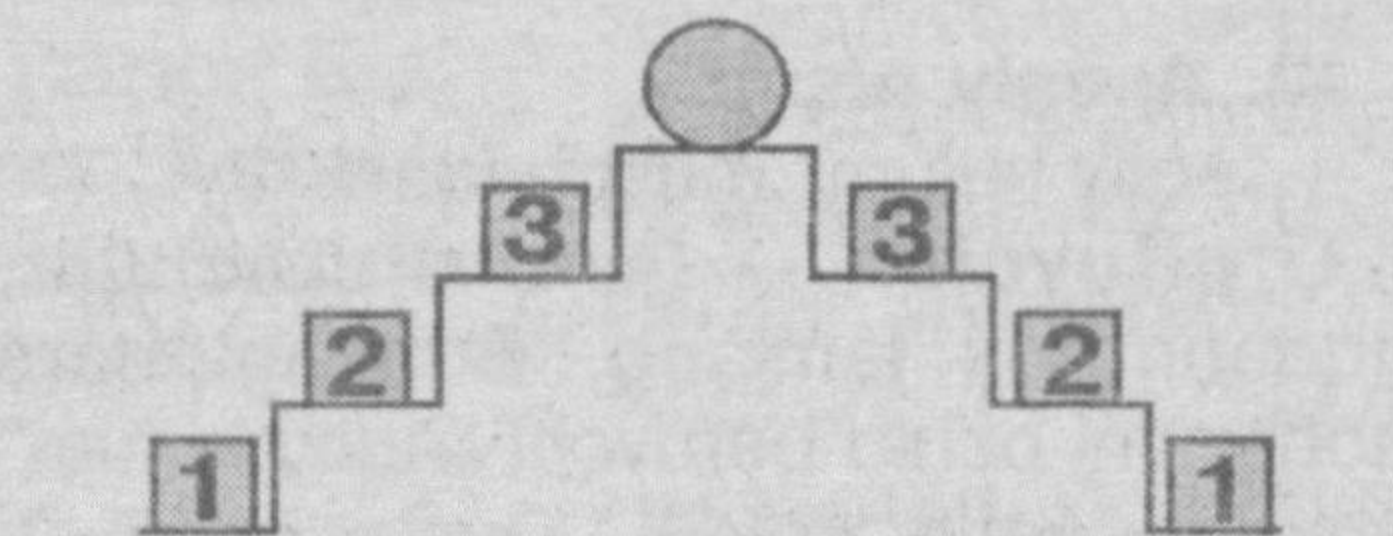
Savol:

a) O'z intilishlaringizni Ma'munning yoshligi bilan taqqoslab ko'ring, uning qanday jihatlari sizga ibrat bo'lishi mumkin?

b) Bordiyu o'z tirishqoqligingiz va intilishingiz tufayli Ma'mundek kelgusida yuksak martabalariga erishsangiz, nima ishlar qilar edingiz?

Vazifa berish: tematik testdan 95-98-99-100-misollarni yechish.

Saodatxon XONAZAROVA,
Qo'qon shahridagi 32-ixtisoslashgan davlat umumta'lim maktabining matematika fani o'qituvchisi

1) $2^{1971}; 3^{101}$ ning oxirgi raqamini toping.

2) $9^{1996} + 9^{1997}; 9^{20} - 7^{20}$ yig'indisi qanday raqam bilan tugaydi?

3) $\frac{1}{2.5} + \frac{1}{5.8} + \frac{1}{8.11} + \frac{1}{14.17}$

$\frac{1}{1.3} + \frac{1}{3.5} + \frac{1}{5.7} + \frac{1}{7.9} + \frac{1}{13.15}$ hisoblang.

ЭЗГУЛИККА ОШНО КҮНГИЛ

Тоғли муҳитда ўсганларни жисмонан бакуват, маънан зукко бўлади, дейишади. Бунинг асосий омили — ҳаракатда, десак муболаға бўлмас. Рамазон Абдуллаевни ана шундай доимий ҳаракат ва изланиш асосида эл-юртда эъзоз топиб келаётган, янгиликка ва ташаббусга интилувчан педагог-раҳбар, дейиш мумкин. Бу сергайрат, зиёли инсон Бойсуннинг Гуматак қишлоғида таваллуд топган.

Роҳатбахш ва баҳаво тоғли гўшада ўсиб-улғайганлиги боис, у ёшлигидан табиат манзараларини, қишлоғининг тоғу қирларини, арчазори, зилол суви, шифобахш гиёҳларини, ноёб жониворларини севади, қадрлайди, шунинг учун ҳам фарзандлари, ўқувчиларини ҳам она-табиатга муҳаббат руҳида тарбиялаб келмоқда.

— Табиат, тоғлар — менинг жону дилим, — дейди муаллим. — Унинг ўз фалсафаси бор: тириклик — баркамолликка интилиш, ўсишда!

Р.Абдуллаев Қарши давлат педагогика институти (ҳозирги ҚаршиДУ)ни тугатганидан буён мана қирқ беш йилдирки, бошланғич таълим ўқитувчиси мутахассислиги бўйича ёш авлодга сабоқ бериб келаётган. Халқ таълими тизимида, хусусан, бошланғич таълимда салкам ярим асрлик узлуксиз меҳнат осон иш эмас. У мураббийдан сабр-чидам, гайрат-шижоатни, билимдонлик ва тадбиркорликни, халқ фарзандини миллий истиқлол гоёси руҳида тарбиялашдек мураккаб ишга эътиқод ва масъулиятни ҳис этган ҳолда, виждонан ёндашувни тақозо этади. Бу талаб ва сифатларни дилига жо этган ва таълим-тарбия жараёнида қўллаган педагог узоқ йиллик меҳнати эвазига касбдошлари томонидан тан олинди, Ўзбекистон халқ ўқитувчиси деган юксак унвонга муяссар топилди.

Меҳнат фаолияти давомида туманнинг тоғли қишлоқ-

ларидаги 17, 53-умумтаълим мактабларида хизмат қилиб келаётган мураббий оддий ўқитувчиликдан мактаб директори лавозимигача бўлган йўлни босиб ўтди.

— Халқ таълими тизимида, — дейди Р.Абдуллаев, — кўп йиллик тажрибаларга таяниб иш тутиш лозим, иш жойини тез-тез ўзгартириб туриш яхши натижа бермайди. Яхши парвариш топса, ёш ниҳол ҳам бир жойда тезроқ ўсиб-улғаяди, гуллади ва мева беради.

Муаллимнинг фаолиятдан кенг жамоатчилик яхши хабардор. Меҳнатда эришган ютуқлари туман, вилоят, ҳатто республика миқёсида бир неча бор оммалаштирилган.

— Айниқса, мустақиллик йилларида Р.Абдуллаевнинг педагогик, раҳбарлик, ташкилотчилик, ташаббускорлик қобилияти ёрқин намоян бўлди. Фаолиятида янгиликка интилиш, эзгуликка вобасталик, ижодкорлик, мақсад сари қатъият билан бориш фазилатлари шаклланди. Моҳир педагог, жамоага меҳрибон, ўзига ва касбдошларига талабчан раҳбар, ҳар бир ишни ақл, тадбир ила қилади, — дейди туман халқ таълими бўлими бош мутахассиси Омон Маматқулов. — У фақат дарс берувчи, замон билан ҳамнафас раҳбар бўлибгина қолмай, жонкуяр тарбиячи, дурадгорлик касбининг моҳир устаси ҳамдир.

Ҳа, меҳнатсевар мураббийнинг мақташга арзигулик ишлари, шахсий ташаббусларидан кўплаб мисоллар келтириш мумкин. 17-мактабда раҳбар бўлиб ишлаган йиллари унинг ташаббуси билан 8та синфхона, ошхона, устахона, Пастки Дуоба қишлоғидаги мактабда эса 3та кўшимча синфхона қурилиб, ишга туширилган эди.

Кейинчалик Гуматак қишлоғида ўз шахсий жамғармаси ҳисобидан 16 млн. сўм сарфлаб, ҳашар йўли билан замо-

(Очерк)

навий типда қурилган бинолардан сира қолишмайдиган 90 ўринли 53-мактаб биносини уч йилда қуриб, фойдаланишга топширди. «Савоб ишни ҳар куни қилиш керак» деган ақидага амал қилиб, кейинги олти йил давомида мактаб учун устахона, ошхона, спорт майдони қуриб, ишга туширди. Мактабнинг дарвозаси шарқона усулда қурилди, билим маскани атрофи ободонлаштирилиб, гуллар ва манзарали кўчатлар ўстирилди, сув қувури тортилиб, мактабга тоза ичимлик суви келтирилди. Мўъжазгина кутубхона ташкил этилиб, бир гектарлик майдонда бунёд этилган мактаб боғи — олмасор икки йилдан буён мўл ҳосил берапти.

Шуни ҳам таъкидлаш жоизки, Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури асосида Гуматак қишлоғида 53-умумий таълим масканининг 80 ўринли замонавий биноси қад кўтарди.

Моддий-техник базанинг мустаҳкамланиши, замонавий ноанъанавий услублар ва янги технологияларнинг қўлланиши таълим сифати ва самардорлигини оширишга, ёшларнинг ҳар томонлама билимдон ва соғлом бўлиб ўсишига имконият яратади, албатта.

Мактаб 2000 йилдан буён рейтинг кўрсаткичлари бўйича юқори ўринларни эгаллаб келмоқда. Ўқувчилар ўртасида ҳуқуқий тарбия намунали йўлга қўйилган.

Бундан ўрнак олган 9-синф ўқувчиси Адолат Холмўминова биология фани бўйича вилоят олимпиадасида иккинчи, Саидмурод Холиқов эса туман спартакиадасида миллий кураш бўйича биринчи, вилоятда фахрли иккинчи ўринга мушарраф бўлди. Меҳнат таълими фани ўқитувчиси Б.Абдуллаев республика босқичида «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» деган номга сазовор бўлди. Шунингдек, ўқитувчи У.Абдуллаев «Энг яхши психолог» кўрик-танловида фаол қатнашиб, вилоятда 2-ўринни олди.

Мактаб фан хоналарининг замонавий жиҳозланиши, ўқувчиларнинг дарсликлар билан тўлиқ таъминланганлиги, илғор устоз ва муаллимларни рағбатлантириб бориш ҳам таълим сифатига ижобий таъсир кўрсатмоқда. Маркетинг хизмати яхши йўлга қўйилган илм маскани жамоаси ҳар йили (дурадгорлик устахонаси, мактаб боғи ва ҳомийлик ёрдамлари ҳисобидан) 2,5 млн. сўмгача кўшимча маблағ топапти. Жумладан, ўтган йили «Ёш дурадгорлар» тўғраги аъзолари томонидан ясалган эшик, дераза, бешик, ошхона жиҳозлари ва бошқа дурадгорлик маҳсулотлари эвазига мактаб ҳисоб рақамига бир миллион сўмдан ортиқ маблағ келиб тушди.

Бойсун туманида педагог касб-корини танлаган сулоалар бармоқ билан санарли. Шу сафнинг олдинги қаторида Рамазон Абдуллаевлар оиласи туради. Бу аҳил оилани ўқитувчилар сулоласи дейиш мумкин. Ота-она, қайнота ва қайнона изидан борган ўғил-қизлар, келинлар билан тўққиз киши халқ таълими тизимида хизмат қилмоқда. Турмуш ўртоғи, Халқ

таълими аълочиси Норгул ая бошланғич синф ўқитувчиси сифатида узоқ йиллардан буён ёшларга сабоқ бериб келаётган. Олий маълумотли ўғиллари Бахтиёр, Улғубек, қизлари Дилноза, Дилфуза, Дилафрўз ва келинлари Турдигул Жалилова, Ашургул Норқобилова ҳам ўқитувчи. Оилавий педагоглар ўзаро тажриба алмашиб, янги педагогик технологияларни жорий этишда бир-бирларига кўмак бериб, малакаларини ошира бориб, таълим-тарбияда яхши натижаларга эришишяпти.

Шогирд — устознинг юзи, дейдилар. Рамазон Абдуллаев айнан шогирдлари муваффақияти билан ҳам эл ичида юзи ёруғ.

Устознинг бугунги кунда олти нафардан кўпроқ шогирди ўқитувчилик касбини танлаб, тумандаги 1, 17, 51, 53-мактабларда фаолиятини давом эттираётган бўлса, яна кўплаб шогирдлари халқ ҳўжалигининг турли соҳаларида меҳнат қилмоқда. Ҳа, шогирдинг оқил бўлса, бошингдаги гоҳ, дейди донолар. Устоз ва шогирдлик мақомидаги бу лутф одамийликнинг олий сабоқларидан, десак муболаға бўлмайди. Унинг тажрибаси ҳақида даврий нашрларда ўнлаб публицистик мақола, очерк, бадиалар ёритилди.

Халқимизда ҳалол меҳнат, хайру саховат ҳамиша эъзозланган. Рамазон ака ҳам қанчалик ҳурмат-эътибор топган бўлса, ана шу боқий анъана туфайли, деб ҳисоблайди. Рамазон Абдуллаевга «Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувчиси» фахрий унвони берилиши унинг ҳаётидан бахтли ва унутилмас воқеа сифатида ўрин эгаллади.

Очил ПАРДАЕВ,
Ўзбекистон
Республикасида хизмат
кўрсатган
маданият ходими

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ таълими ходими, тарих фанлари номзоди, илк педагогик фаолиятини мактабда ёшлар етакчиси лавозимидан бошлаган Эгамберган Қозоқов ёш авлод камолотида умрини бағишлаган устозлардан.

Эгамберган болалиқдан меҳнаткаш, мурувватли ва бағрикенг, уч авлод вақиллари жамулжам катта хонадонда барча инсоний фазилатларни ўзига сингдириб улғайди. Қозоқбой ота ўғил-қизларининг илмли, комил инсон бўлиб камол топиши йўлида тиниб-тинчимасди. Отанинг бу эзгу орзусини Эгамберган рўёбга чиқарди. У 1973 йили Хоразм давлат педагогика институти аъло баҳолар билан тамомлаб, тарих-география ўқитувчиси мутахассислигини эгаллашга муяссар бўлди. Педагогик фаолиятини Урганчдаги 9-мактабда бошлаган Эгамберган кўп ўтмай педагогик маҳорат ҳамда ташкилотчилик қобилиятини намоян қилиб, вилоят халқ таълими мутасаддилари назарига тушди. Кейинчалик у Хоразм вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш институти география фани методисти лавозимида ишлаб бошлади. Ҳар бир ишга юксак масъулият билан ёндашадиган

ФАЙБУДАН ТАРАЛГАН НУР

Эгамберган оға вилоятдаги ҳар бир мактабда бўлиб, география ўқитувчиларининг методик маҳоратини таҳлилий ўрганди. Ютуқ ва камчиликларни имкониятга қиёслаб, истиқболга мўлжалланган режалар тузди. Тегишли хулоса ва таклифларни институт илмий кенгашларида муҳокамага қўйиб, педагогик нашрларда оммалаштирди. Уша йилларда фан олимпиадалари бўйича Хоразм вилояти республикада пешқадамликни қўлга киритишида унинг ҳам ҳиссаси катта бўлганлигини алоҳида таъкидлаш жоиз.

Эгамберган аканинг матбуотда ҳамда илмий анжуманлардаги чиқиш-

ларида тадқиқотчилик хислатларини пайқаган педагог олимларнинг учрашувларда «Эгамберган, сиз илмий изланиш олиб боришингиз керак» дея билдирган ишончи унга руҳий-маънавий мадад бўлди.

Аммо тажрибали ўқитувчи, методист сифатида элга танилган Эгамберган ака туғилиб-ўсган юрти Хоразм тарихини ўрганишга болалиқдан ҳавасманд эди. Мактабда дарс берар экан, қадимий Хива, Урганчдаги тарихий обидаларга тез-тез ўқувчиларни олиб борар, андак янгилик топса, унга маҳлиё бўлиб, тағига етмагунча ором билмасди. Ниҳоят, Ўзбекистон Республикаси Фанлар

Ta'lim fidoyilari

академияси тарих институти профессори, тарих фанлари доктори Иброҳимжон Алимов раҳбарлигида у илмий тадқиқотга киришиб, изланишлари юзасидан иккита рисола чоп этди, кўплаб мақолалар эълон қилди.

Муаяйн соҳада ибратомуз фаоллик кўрсатишнинг ўзи ҳам киши умрига етарли безак. Аммо ҳар қандай ўқитувчи, мураббий сабоқ бериш баробарида тадқиқотчи, Ватан равнақи ва миллат камолининг жўшқин тарғиботчиси ҳисобланади. Бундай фазилат соҳибларидан ҳамиша маърифат нури таралиб туради. Тиниб-тинчимас, куйди-пишди Эгамберган домла ҳали ҳам асосий вазифасидан ортиб илмий тадқиқот ишларини юзага чиқариш учун мунтазам ҳаракатда. Бу ҳаракатнинг ўлчов бирлиги йўқ, уни биргина «баракали умр» тушунчаси билан ифодалаш мумкин. Баракали умрнинг заҳмат-завқини тасаввур этмоқ учун эса қалбда эзгулик ҳукмрон бўлиши лозим.

Жаҳонгир МУСАЕВ,
Халқ таълими вазирлиги
ахборот хизмати бошлиғи

Хар бир соҳа ривожда кадрлар салоҳияти муҳим аҳамиятга эга. Бунда, айниқса, ўқитувчи-педагог зиммасидаги масъулият улкан. Зеро, айни касб эгаси фаолияти бевосита келажақ авлод камоли, юрт истиқболи билан узвий боғлиқ. Рисоладагидек мутахассис бўлиш учун эса хар бир фан ўқитувчиси, мактаб раҳбари илгор педагогик тажриба ва чуқур билимга эга бўлиши зарур. Айни шу мақсадларни кўзлаган ҳолда Абдулла Авлоний номидаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш марказий институтида ўқитувчилар, мактаб раҳбарларини таълим тизимида юз бераётган янгилик ва ўзгаришлардан доимий хабардор этиш, уларга зарурий билимларни эгаллаб олиш имкониятларини яратиш йўлида муайян ишлар амалга оширилляпти.

Мухбиримиз мазкур даргоҳда малака ошириш сифат ва самарадорлигини яхшилаш бўйича амалда бажарилган ишлар билан қизиқиб, институт ректори Муҳаммаджон АЛИЕВга мурожаат қилди.

— **Ижтимоий тараққиёт бошқа соҳалар қатори педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизими фаолиятини янада такомиллаштиришни тақозо этмоқда. Марказий институтда ушбу йўналишда қандай ишлар олиб борилмоқда?**

— **Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги Қонуни ва "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"ни ҳаётга татбиқ этиш бўйича вазирлик тизимидаги халқ таълими раҳбар ва педагог ходимлар малакасини ошириш сифатини яхшилаш борасида маълум ишлар амалга оширилмоқда. Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури талабларидан бири сифатида малака оширишнинг самарали тизimini яратиш заруриги қайд этилгани бу йўналишга алоҳида эътибор қаратилишини талаб этади. Халқ таълими раҳбар ва педагог ходимлари малакасини оширишнинг мазмуни, шакл ва усуллари, хар бир педагогнинг касбий ўсиши, шу билан бирга таълим муассасасининг ривожланиш эҳтиёжларини янада тўлароқ қондиришга йўналтирилган. Бу ишлар тингловчилар касбий фаолияти даражасининг диагностика таҳлили натижаларига мувофиқ белгиланадиган мақсадларга асосланган малака ошириш тизimini шакллантиришга қаратилган. Ушбу вазифалар Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги "Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизimini янада такомиллаштириш тўғрисида"ги 25-сонли қарори ҳамда унинг ижросига доир вазирликнинг буйруқларига мувофиқ ҳал этиб борилмоқда. Жумладан, ўтган йили Халқ таълими вазирлиги томонидан "Педагогларни қайта тайёрлаш ва малакасини оширишга қўйилган давлат талабларининг мутахассислик ва фанлар бўйича қайта такомиллаштирилган вариант тасдиқланди. Ушбу давлат талабларига мувофиқ халқ таълими раҳбар ва педагог ходимлари малакасини ошириш курсларининг барча тоифа тингловчилари учун ўқув-мавзу режа, дастурлар қайта ишланди ҳамда янги ўқув йилидан бошлаб амалиётда қўлланила бошланди. Унда раҳбар ходимлар малакасини ошириш курсларининг мазмуни такомиллаштирилиб, ўқув-мавзу режаларга бошқарув психологияси, мулоқот маданияти, таълим муассасаларини бошқаришнинг иқтисодий масалалари бўлими янгидан киритилди. Бу машғулотларда тингловчилар бошқарув фаолияти асосларини ҳамда таълим муассасаларига молиявий мустақиллик берилгани муносабати билан шу соҳадаги зарур билимларни эгаллашлари назарда тутилади.**

Ўқитувчиларнинг таълим муассасаларини етказиб берилган ўқув-лаборатория асбоб-ускуналари ва компьютер синфларидан самарали фойдаланишларига эришиш ҳозирда долзарб масала бўлиб қолмоқда. Шу мақсадда малака ошириш курсларида зарур билимлар бериш билан бирга жойларга чиқиб, ўқитувчи-мураббийларга амалий ёрдам уюштирилмоқда. Чунончи, марказий институтнинг бир гуруҳ ходимлари худудий ПҚҚТМОИлар ва уларнинг таянч мактабларида физика, кимё, биология, информатика ва чет тили ўқитувчиларига ўқув-лаборатория асбоб-ускуналари ва компьютер синфларидан ўқув жараёнида самарали фойдаланиш юзасидан махсус ўқув машғулотларини ўтказмоқда. Ушбу фанлар бўйича малака ошириш тизими учун лаборатория ишлари тўпламлари тайёрланди ва амалиётда қўлланиляпти. Натижада, жойларда педагог кадрларнинг ўқув-лаборатория асбоб-ускуналари ва компьютер синфларидан дарс жараёнида самарали фойдаланиш имконияти кенгайляпти.

Маълумки, таълим муассасаларини ўқув фанлари бўйича етук мутахассис кадрлар билан тўлиқ таъминлаш учун ўқитувчиларни тегишли мутахассислик бўйича қайта тайёрлаш муҳим аҳамиятга эга. Шунини инобатга олиб, ҳозирги кунда институтимизда қайта тайёрлаш курслари бўйича ҳам тасдиқланган таянч ўқув режаларга мувофиқ равишда давлат талаблари, ўқув-мавзу режа, ўқув дастурларини тайёрлаш ишлари якунига етказилмоқда. Бунда барча худудларда қайта

тайёрлаш курсларини ягона талабларга мувофиқ ташкил этиш таъминланади. Бу каби янгиликлар педагог кадрларни илдам қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш, рақобатбардор кадрларни қўллаб-қувватлаш имконини беради.

— **Маълумки, хар бир ўқитувчининг касбий маҳорати ва иш тажрибасидан келиб чиқиб малака ошириш эҳтиёжи турлича бўлиши табиий. Айтинг-чи, малака ошириш курсларини ташкил этишда айни жиҳат нечоғлик эътиборга олинмоқда?**

— **"Педагогларни қайта тайёрлаш ва малакасини оширишга қўйилган давлат талаб-**

лари"да узлуксиз таълимнинг тегишли турдаги таълим муассасалари буюртмачи сифатида иш кўриши белгиланган. Ушбу муассасалар раҳбарлари ўқув-тарбия жараёни сифатининг ички назоратини ва таҳлилини амалга ошириш, рейтинг тизими бўйича хар бир педагог касб фаолиятининг мониторингини олиб бориш ва баҳолашни ташкил этишлари керак. Натижада, қайта тайёрлаш ёки малака оширишга эҳтиёж сезадиغان ўқитувчилар контингенти белгиланади. Педагог кадрларнинг касб малакаси даражасини ўрганиш асосида улар табақалаштирилади, қайта тайёрлаш ёки малака оширишнинг тегишли турлари ва шакллари белгиланади, педагогларни мақсадли қайта тайёрлаш ва малакасини оширишни ташкил этишнинг яқка тартибдаги топшириқлари ёки аниқ йўналтирилган дастурлари тузилади. Малака оширишнинг аъъанавий шакллари билан бирга тингловчиларнинг алоҳида эҳтиёжларини янада тўлароқ қондиришга ҳизмат қилувчи мавзуларни ўрганиш юзасидан мақсадли, муаммоли, муаллифлик, илгор педагогик ва ахборот-коммуникацион технологияларни ўрганиш ўқув курслари ҳам ташкил қилинмоқда.

— **Масофадан малака ошириш тизimini ташкил қилиш бўйича қандай ишлар амалга оширилмоқда?**

— **Маълумки, малака ошириш ва қайта тайёрлаш тизimini янада ривожлантириш мақсадида хорижий-инвестицияларни киритиш ишлари олиб борилмоқда. Ушбу мақсадда Осие тараққиёт банки билан ҳамкорликда "Таълим секторини ривожлантириш дастури" лойиҳаси доирасида А.Авлоний номидаги ХТХҚТМОИ, 14та худудий малака ошириш институтлари ва 70та (хар бир вилоятда 5тадан) таянч мактаблари қошида масофадан ўқитишнинг таълим-ресурс марказлари ташкил қилинган. Мазкур ресурслар марказлари кимё, физика, биология лабораториялари асбоб-ускуналари ва жиҳозлари компьютер синф хоналари, махсус меbellар ва нусха қўлайтириш техникаси билан жиҳозланган. Улардан амалиётда самарали фойдаланиш юзасидан Халқ таълими вазирлигининг 2009 йил 3 августдаги "Халқ таълими вазирлиги тасарруфидоги педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малака оширишни ташкил этиш ҳақида"ги 202-сонли буйруғи қабул қилинди. Ҳозирги кунга қадар 11та фан бўйича масофадан ўқитишга доир ўқув материаллари Интернетдаги "Moodle" номли ўқитишнинг бошқарув тизимига жойлаштирилди. 2010 йил январь ойдан Бухоро, Самарқанд, Фарғона вилоятлари ва Тошкент шаҳрида ўқитувчиларни масофадан ўқитиш ишлари бошланди. Марказий институтимиз томонидан ушбу ишларни ташкил этувчи худудий ПҚҚТМОИлари ўқитувчилари учун доимий равишда ўқув семинарлар ташкил этилиб, методик қўлланмалар ва тавсиялар етказиб берилмоқда.**

— **Махсус таълим йўналишида олиб борилаётган ишларга тўхталиб ўтсангиз?**

— **Махсус таълим муассасаларида фаолият олиб бораётган раҳбар ва педагог ходимлар малакасини ошириш курсларини ташкил этишда дефектологиянинг сурдопедагогика, тифлопедагогика, олигофренопедагогика, логопедия йўналишлари бўйича ўзига хос мазмун ва методлар қўлланилади. Уларда тингловчиларга тегишли йўналишлар бўйича коррекцион ишларни ҳозирги замон талаблари даражасида олиб бориш юзасидан янги билимлар бериш, амалий иш кўникма ва малакаларини янада мустаҳкамлаш назарда тутилади.**

Ҳозирги кунда республикамизда инклюзив таълимга ўтишга тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда. Инклюзив таълимга ўтиш учун имконияти чекланган болаларни умумтаълим мактабларида ўқитишни ташкил этиш юзасидан шу мактаб ўқитувчилари махсус таълим соҳасидаги назарий билимларни ҳамда амалий иш методларини эгаллаган бўлишлари лозим.

Шу муносабат билан хар бир умумтаълим муассасасида фаолият олиб бораётган камидикики нафардан бошланғич, бир нафардан гуманитар ва бир нафардан аниқ фан ўқитувчиларини махсус таълим йўналишида қайта тайёрловдан ўтказиш ишлари бошланди.

Шу билан бирга уйда яқка тартибда ногиронликнинг оғир ҳолатларидаги болаларга таълим беришни такомиллаштириш, бунинг учун биринчи навбатда уйдаги таълимни амалга оширувчи ўқитувчиларнинг хар бир касаллик турига мувофиқ сифатли фаолият олиб боришларини таъминлаш мақсадида уларга тегишли махсус билимларни, амалий иш шакл ва усулларини ўргатиш ишлари малака ошириш курсларида амалга оширилмоқда.

— **Махсус таълим муассасаларида фаолият олиб бораётган раҳбар ва педагог ходимлар малакасини ошириш курсларини ташкил этишда дефектологиянинг сурдопедагогика, тифлопедагогика, олигофренопедагогика, логопедия йўналишлари бўйича ўзига хос мазмун ва методлар қўлланилади. Уларда тингловчиларга тегишли йўналишлар бўйича коррекцион ишларни ҳозирги замон талаблари даражасида олиб бориш юзасидан янги билимлар бериш, амалий иш кўникма ва малакаларини янада мустаҳкамлаш назарда тутилади.**

Ҳозирги кунда республикамизда инклюзив таълимга ўтишга тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда. Инклюзив таълимга ўтиш учун имконияти чекланган болаларни умумтаълим мактабларида ўқитишни ташкил этиш юзасидан шу мактаб ўқитувчилари махсус таълим соҳасидаги назарий билимларни ҳамда амалий иш методларини эгаллаган бўлишлари лозим.

Шу муносабат билан хар бир умумтаълим муассасасида фаолият олиб бораётган камидикики нафардан бошланғич, бир нафардан гуманитар ва бир нафардан аниқ фан ўқитувчиларини махсус таълим йўналишида қайта тайёрловдан ўтказиш ишлари бошланди.

Шу билан бирга уйда яқка тартибда ногиронликнинг оғир ҳолатларидаги болаларга таълим беришни такомиллаштириш, бунинг учун биринчи навбатда уйдаги таълимни амалга оширувчи ўқитувчиларнинг хар бир касаллик турига мувофиқ сифатли фаолият олиб боришларини таъминлаш мақсадида уларга тегишли махсус билимларни, амалий иш шакл ва усулларини ўргатиш ишлари малака ошириш курсларида амалга оширилмоқда.

— **Институтда кириш ва чиқиш тест синовлари жорий қилинган экан. Бу усуллар моҳияти ҳақида ҳам батафсил гапириб ўтсангиз.**

— **Малака ошириш курсида ўқиш жараёнида тингловчилар курс бошида ўқув-мавзу режада кўзда тутилган фанлар бўйича кириш тест синовлари топширадilar. Бунинг натижасида тингловчиларнинг курсгача даврдаги касбий тайёргарлик даражалари белгиланади. Шу билан бирга, фанлар бўйича ўзлаштиришлари зарур бўлган асосий эҳтиёжлари (бўшлиқлар) ҳам аниқланади. Шуларни ҳисобга олган ҳолда ўқув машғулотлари ташкил этилади. Курс охирида тингловчиларнинг ўзлаштирган билим, кўникма ва малакалари чиқиш тест синовии орқали аниқланади. Натижалар таҳлил этилиб, тингловчиларнинг янада пухтароқ ўзлаштиришларини таъминлаш юзасидан вазифалар белгиланади. Институтимиз профессор-ўқитувчилари томонидан курс бошида тингловчиларда аниқланган ушбу бўшлиқлар бўйича зарур маълумотларни дарс машғулотларида, ўқув семинарлари, давра суҳбатлари орқали етказиш ишлари олиб бориляпти. Шунингдек, кутубхонамизда курс тингловчиларининг ўқиб-ўрганишлари учун зарур адабиётлар жамланган ҳамда тегишли шароитлар яратилган. Ушбу ишларни янада такомиллаштириш мақсадида курс тингловчилари ўртасида тегишли сўровномалар ўтказиб борилади. Шу билан бирга, малака ошириш курсига келадиган хар бир тингловчи маълум бир мавзунини танлаб, у бўйича малака иши ҳамда курсдан кейин ўз иш жойида амалга ошириладиган ишлар режасини тайёрлаши ва курс якунида ҳимоя қилиши белгиланган. Бу ҳам уларнинг касбий тайёргарлик даражасини оширишга ёрдам беради.**

— **Тингловчилар институтда машғулотлар ноъъанавий усулларда олиб борилаётганини таъкидлашди. Бундай усулларнинг афзалликлари нимада?**

— **Семинар-тренинг тарзида ўтказиладиган машғулотларда тингловчиларнинг фаолликлари ошиши кўзда тутилган. Хар бир машғулотнинг мавзусига мос ҳолда уни ташкил қилиш шакллари белгиланади. Булар ишчанлик ўйинлари, аниқ вазиятлар таҳлили, давра суҳбати, баҳс-мунозара, муаммоли таълим ва бошқа интерфаол методлардан иборат. Шунингдек, мавзу юзасидан муаммолар ўртага ташланиб, тингловчилардаги мавжуд билим ва тажрибалар асосида уларнинг ечимлари топилди. Бунда худудларнинг шарт-шароити, имкониятлари юза-**

Миллий дастур — амалда

сидан иштирокчилар ўз фикрларини баён этиши, ўз қарорларини ҳимоя қилишлари тингловчиларга маъқул бўлаётир. Режа асосида таълим муассасаларидаги мавжуд муаммоларга тегишли долзарб мавзуларда семинар-тренинглар ўтказиб бориляпти. Бу ҳам таълим сифати ва самарадорлигига ижобий таъсир кўрсатишмоқда.

— **Худудий педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малака ошириш институтлари фаолиятини мувофиқлаштириш юзасидан институтда қандай ишлар амалга оширилмоқда?**

— **2009 йилдан бошлаб институтда "Худудий малака ошириш институтлари фаолиятини ва методик ишларни мувофиқлаштириш" бўлими ташкил этилди. Мувофиқлаштириш ишларининг самарадорлигини янада ошириш мақсадида яқинда Халқ таълими вазирлиги томонидан "Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтларининг етакчи кафедралари тўғрисида" Низом ҳам тасдиқланди. Халқ таълими тизимида фаолият кўрсатаётган худудий ПҚҚТМОИлар таркибидаги кафедралар орасидан маълум ўқув фани бўйича рейтинг кўрсаткичи энг юқори бўлган кафедра худудий ПҚҚТМОИларнинг шу фан бўйича фаолиятини мувофиқлаштирувчи етакчи кафедра, деб белгиланади. Етакчи кафедранинг мақсади тегишли ўқув фани бўйича педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш учун зарур бўлган илмий, методик ва амалий ишларнинг ҳозирги замон талаблари даражасида олиб борилишини таъминлаш юзасидан худудий ПҚҚТМОИлардаги турдош кафедраларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш ҳамда марказий институт билан уларнинг ўзаро ҳамкорлик ишларини ташкил этишдан иборатдир.**

— **2009—2010 ўқув йили — таълим муассасаларида "Маънавий-маърифий ишлар самарадорлиги ўқув йили" деб номланди. Шу муносабат билан марказий институт профессор-ўқитувчилари томонидан машғулотларга қандай янгиликлар киритилляпти, таълим муассасалари раҳбарларига қандай тавсиялар бериб бориляётир?**

— **"Маънавий-маърифий ишлар самарадорлиги ўқув йили"нинг чора-тадбирлар режаси асосида институт тингловчилари учун давра суҳбатлари, маънавий-маърифий тадбирлар доимий равишда ўтказиб келинмоқда. Шунингдек, жорий йилда Халқ таълими вазирлигининг 263-сонли буйруғи асосида худудлардаги умумтаълим мактаблари, меҳрибонлик уйлари, махсус мактабларнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосарлари учун "Ақлга билим — қалбга маънавият" мавзусидаги доимий ҳаракатдаги Республика семинари ўқув йили давомида ўтказиб бориляётир. Ҳозиргача бундай семинарлар Тошкент шаҳри, Жиззах, Самарқанд, Хоразм вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасида ўтказилди. Тингловчиларнинг ушбу ўқув йили мазмун-моҳиятини янада чуқурроқ англашлари учун профессор-ўқитувчиларнинг маъруза матнлари мазмуни ҳам такомиллаштирилди ва машғулотлар ноъъанавий усулларда ўтиляпти. Энг асосийси, таълим муассасалари раҳбарларига педагогик, психологик, ихтисослик фани ва уни ўқитиш методикаси ҳамда юқорида айтиб ўтилган йўналишларда касбий ўсишлари учун зарур тавсиялар берилмоқда.**

— **Малака ошириш ишлари яна қандай йўналишлар бўйича такомиллаштирилиши мақсадга мувофиқ деб ўйлайсиз?**

— **Айни кунда малака ошириш ишларини мазмунан такомиллаштириб бориш, бунда халқ таълими бошқарув органларини ва таълим муассасалари раҳбарларининг ўз ходимлари малакасини ошириш юзасидан масъулиятларини тўлароқ англашлари, бу йўналишдаги эҳтиёж ва вазифаларини аниқ белгиллаб олишларига эришиш галдаги вазифаларимиздан биридир. Шунингдек, малака ошириш мазмуни, шакли ва усулларини узлуксиз такомиллаштириш, институт профессор-ўқитувчиларининг касбий маҳоратлари ва илмий салоҳиятларини ошириш ҳам доимий эътиборимизда турибди.**

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, ҳозирги долзарб вазифаларимиз замонавий педагогик ва ахборот технологиялари ҳамда илгор тажрибаларни кенг оммалаштиришнинг самарали шакл, усул, воситаларини жорий этиш, институтнинг ўқув-моддий негизини, тингловчиларнинг ўқиш ва яшаш учун зарур қўлайликларни мунтазам яхшилаб бориш, бу тизимнинг замонавий талаблар даражасида бўлишини таъминлаш, ўқув жараёнини мазмунан янги сифат босқичига кўтаришдан иборатдир.

Дунё миқёсида тан олинган олий ўқув юртлари тўғрисида фикр юритганимизда, аввало, бу ерда қарор топган таълим-тарбия бериш моҳиятига чуқурроқ назар ташлашни жоиз топамиз. Негаки, шу йўл билан илм даргоҳларида эришилаётган ютуқлар калитини топгандай бўламиз гўё.

82 НАФАР ОЛИМ ЮТУФИ

Қадимийликда Оксфорддан кейинги ўринда турадиган Кембриж университети 1209 йили бир гуруҳ ўқитувчи ва талабалар томонидан асос солинган. Кўпинча Оксфорд ҳамда Кембриж умумлаштирилган ҳолатда битта — Оксбриж номи билан юритилиб, Англиянинг энг нуфузли ва кекса университетлари иттифоқини ташкил этади. Олий ўқув юрти қошида илк коллеж эса 1284 йилда очилган.

Бу ердаги энг машҳур таълим даргоҳи Қироллик коллежи бўлиб, у салкам бир аср мобайнида қурилган ва ҳозирда ҳам улғувор архитектура иншоотида эга таълим даргоҳи сифатида ном қозонган. Расмий равишда университет 1318 йилда рўйхатга олинган, аммо бу даврга келиб у аллақачон таълим маскани сифатида қарор топиб бўлган. Ўша даврда Кембрижда таҳсил олиш кўп йилларга чўзилар, бунинг устига ўқишни тамомлагандан сўнг ҳам таълим даргоҳида битирувчидан камида 2 йил ўқитувчи сифатида фаолият юритиш талаб этиларди.

Ҳозирда Кембриж универ-

си олинадиган илм маскани, шунингдек, юқори технологик ишлаб чиқариш корхоналари жамланган Силикон водийси ватанидир. stanford.edu веб-саҳифасида берилган маълумотларга кўра, бундан ярим аср илгари университет молиявий қийинчиликларни бошидан кечираётган бир пайтда муаммонинг ечимини излаётган раҳбарият танг аҳволда қолади. Ўқув масканининг кенг майдонини сотиш Лиланд Стэнфорд васиятида тақиқланган бўлса-да, ижара борасида ҳеч қандай чеклов йўқ эди. Ана шунда ҳудудни юқори технологиялар корхоналарига узок муддат — 99 йилга ижарага бериш фикри туғилади. Шу тариқа машҳур Стэнфорд индустриал парки, яъни Сили-

Стэнфорд

бўйича дипломга эга бўлган. Ўтган асрнинг 70-йилларига келиб эса у учта алоҳида-алоҳида университетларга ажралади.

Биринчиси, Луи Пастер номидаги Страсбург университети бўлиб, бу ерда ўқийдиган талабалар тиббиёт, Ер илми, математика, физика, Ер физикаси, кимё, физиология ва биокимё, зоология ва умумий биология, геология, геофизика соҳаларининг мутахассислари бўлиши мумкин. Шу билан бирга, ўқув юртида астро-

фанлар факультети, Хуқуқ ва қиёсий иқтисодиёт, Юридик тадқиқотлар ва Меҳнат институтларида ўқиши, шунингдек, Ишлаб чиқариш халқаро тадқиқотлар марказида фаолият юритишига ҳам имконият яратилган.

Маълумот ўрнида айтиш зарурки, айнан Страсбург университетида таниқли олим Карл Фердинанд Браун дастлабки назорат ўлчов асбоби тақдимотини ўтказган. Бунда осциллограф — электрон нурли трубка экранда вақт ўтиши билан ўзгараётган жараёнлар намоиш этилган. Қолаверса, кейинчалик олий таълим даргоҳининг раҳбари бўлган профессор Браун 1909 йили физика бўйича Нобель мукофоти соҳибига ҳам айланган. Ундан ташқари яна оқсилларнинг ту-

Ко'нна дунё

ЖУРНАЛИСТИКАНИНГ ЯНГИ ТУРИ

Оммавий, яъни Калифорния штати бюджети ҳисобидан молиялаштирилладиган Беркли университети махсус Кенгаш томонидан бошқарилади. Калифорния университетининг таркибига киритилган мазкур олий ўқув юрти шиори «Илм-зиё нури таралсин» деб қабул қилинган. Беркли университетининг олимлари лазерли ускуналарни ишлаб чиқишда фаол қатнашган, фотосинтез асосидаги жараёнларни изоҳлаб беришган. Қолаверса, айнан улар кўплаб кимёвий элементлар, хусусан, сиборгий, плутоний, берклий, лоуренсий ва калифорнийни кашф этган. Шу боис ҳам бу таълим муассасасининг 24 нафар тадқиқотчилари Нобель мукофоти кимё, физика ва иқтисодиёт йўналишларида қўлга киритганининг ҳеч ажабланарли жойи йўқ. Ҳозир университет таркибидаги 130та факультетда 22 мингдан ортиқ талаба таҳсил олади.

2002 йили Беркли олий таълим муассасасида веб-блоглар, аниқроғи, интернет саҳифаси билан ишлашни ўрганишнинг янги курси жорий этилди. Унга кўра, журналистика факультети талабалари ҳар ҳафтада блоглар билан ишлаш тамойиллари ва улар орқали ахборот тўплаш

ДУРДОНА ТАЪЛИМ ДАРГОҲЛАРИ

Кембриж

ситети Марказий бошқарув идораси, 100та бўлим, факультет ва мактаблар ҳамда 31та коллежни ўзида қамраб олган. Бугун бу ерда таҳсил олаётган 18 мингдан ортиқ талабанинг 17 фоизи бошқа мамлакатлардан келган. Кембрижда таълим олиш учун қабул комиссия суҳбатидан ўтиш ва талабгорнинг инглиз тилини билиш даражасини белгиловчи сертификатни кўрсатиш зарур. Кембриж университети қошида илмий тадқиқот олиб борган 82 нафар олимлар Нобель мукофоти совриндоридир. 2007 йилдан буён ўрта мактабни ўртача билим кўрсаткичи билан tugatgan абитуриентлар ҳам Кембрижга ҳужжат топшириш ҳуқуқига эга бўлди. Унгача мазкур номдор олий таълим муассасасига фақат аъло баҳога ўқиган битирувчилардан аризалар қабул қилинарди.

ИЛГОР ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЯРАТИЛАДИГАН МАСКАН

1891 йили темир йўллар соҳасининг йирик сармоядори Лиланд Стэнфорд томонидан асос солинган мазкур университет кейинчалик ушбу ном билан аталди. Бошқа мамлакат фуқаролари учун Стэнфорд дунё бўйича тан олинадиган МВА (бизнес бошқаруви бўйича етакчи мутахассис) даража-

кон водийси пайдо бўлишига замин яралди. Йиллар ўтиб, бу чиндан-да оқилона таклиф бўлгани амалда ҳам ўз тасдиғини топди. Чунки шу йўл орқали университет зарур маблағни топиш, ўз илмий тадқиқот лабораториялари ва

техник компаниялар уюшмасини ташкил этиш имконига эга бўлди.

Ҳозирда 1700 нафар педагогдан иборат жамоа Стэнфордда илм-фаннинг турли йўналишлари — генетикадан тортиб маданий антропологиягача илмий изланишлар олиб бормоқда. Университетда олти ярим минг талаба билан биргаликда саккиз минг аспирант илм сирларини ўрганаётир. Бу ерда кадрлар тайёрлашда асосий эътибор тиббиёт ва гуманитар фанларга қаратилади.

Дарҳақиқат, бугун Стэнфорд Осиё-Тинч океани ҳудудида жадал ривожланиб бораётган энг йирик халқаро таълим марказларидан бирига айланган. Мазкур олий таълим даргоҳини битирган энг таниқли шахслар бу — сунъий тафаккур соҳаси бўйича жаҳондаги етакчи мутахассис Жон Маккарти, «Google» компанияси асосчилари Сергей Брин ва Ларри Пейждир.

ГЁТЕНИ КАШФ ЭТГАН СТРАСБУРГ

Франция диёрининг етакчи олий таълим муассасаларидан бири бўлган мазкур университет 1621 йили ташкил топган. Айнан шу даргоҳни Иоганн Вольфганг Гёте 1771 йили битириб, ҳуқуқшунослик

номик обсерватория ва иккита илмий коллеж ҳам фаолият юритади. Айни пайтда, илм даргоҳи Европа тадқиқот университети Лигаси (League of European Research Universities) аъзоси ҳамдир.

2-сонли Страсбург университети деб номланадиган олий таълим муассасасида асосий эътибор ижтимоий фанларга қаратилган. Шу сабаб, бу ерда 13 минг нафар талаба санъат, тарих, гуманитар фанлар, филология, лингвистика ва амалий санъат, фалсафа, социология, спорт, диний теология каби йўналишларда таҳсил олади. Яна бир жиҳати: учта илм масканлари ичида айнан Марк Блох номидаги Страсбург-2 (бу унинг бошқача номи) университетидан энг кўп хорижлик ёшлар ўқийди. Ҳозирги кунда улар 25 фоизни ташкил этади, дейилади даргоҳнинг расмий сайти (www-ulp.u-strasbg.fr)да. Эътироф этиш керакки, айни пайтда ижтимоий фанлар бўйича йирик илмий тадқиқот марка-

зилиши назариясига биринчилардан бўлиб асос солган Альберт Коссель бир йил ўтиб физиология ва тиббиёт йўналиши бўйича мукофот эгаси бўлди.

Бугунги кунда бу ерда турли тадқиқотлар ўтказиб борилади.

Манасалан, бир неча йил аввал Луи Пастер номидаги Страсбург ва Швейцариядаги Фрибург университетлари олимлари эътирофга арзигулик кашфиёт қилишди. Улар ўз илмий изланишлари натижасида организмдаги очлик ҳиссини билдирадиган генни аниқлашга муваффақ бўлдилар. Мутахассислар «Пер2» деб номланган бу геннинг нотўғри фаолияти тез-тез меъда бузилиши билан биргаликда алкоголь ичимликларига мойилликка олиб келувчи омил эканини исботлашди. Илмий янгилик туфайли эса эндиликда диетологлар, гиёҳванд беморларни даволовчи шифокорлар иши анча енгиллашди. Мухими, улар меъда бузилиши, алкоголь ичимлик ва наркотик моддаларга ружу қўйишга қарши курашишда кучли воситага эга бўлди.

Илм-фан тараққиёти — тўхтамайидиган жараён. Мазкур соҳадаги ютуқлар таълим тизими, бу борада амалга ошириладиган ислохотларга ҳам ўз таъсирини ўтказмай қолмайди. Чунки улар таълимнинг такомиллашувига ёрдам беради, билим олиш ва ўқитишда янги усулларни жорий этишга олиб келади. Аста-секинлик билан самарали таълим беришнинг ўзига хос анъанасига айланиб боради. Ана шундай, яъни қадрият даражасида шаклланган анъаналар эса вақти-соати келиб билим даргоҳларининг жаҳонда илгор, деб эътироф этилишига хизмат қилади.

Наргиза ИБРОХИМОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Страсбург

зи ҳисобланган ўқув масканида бошқа институт ва университет олимлари билан мамлакат доирасида ҳам, халқаро миқёсда ҳам кенг алоқалар ўрнатилган.

Роберт Шуман номини олган учинчи Страсбург университетида таҳсил олувчилар 160та йўналишдан биттасини танлаши мумкин. Бу ерда уларнинг Хуқуқ ва иқтисодий

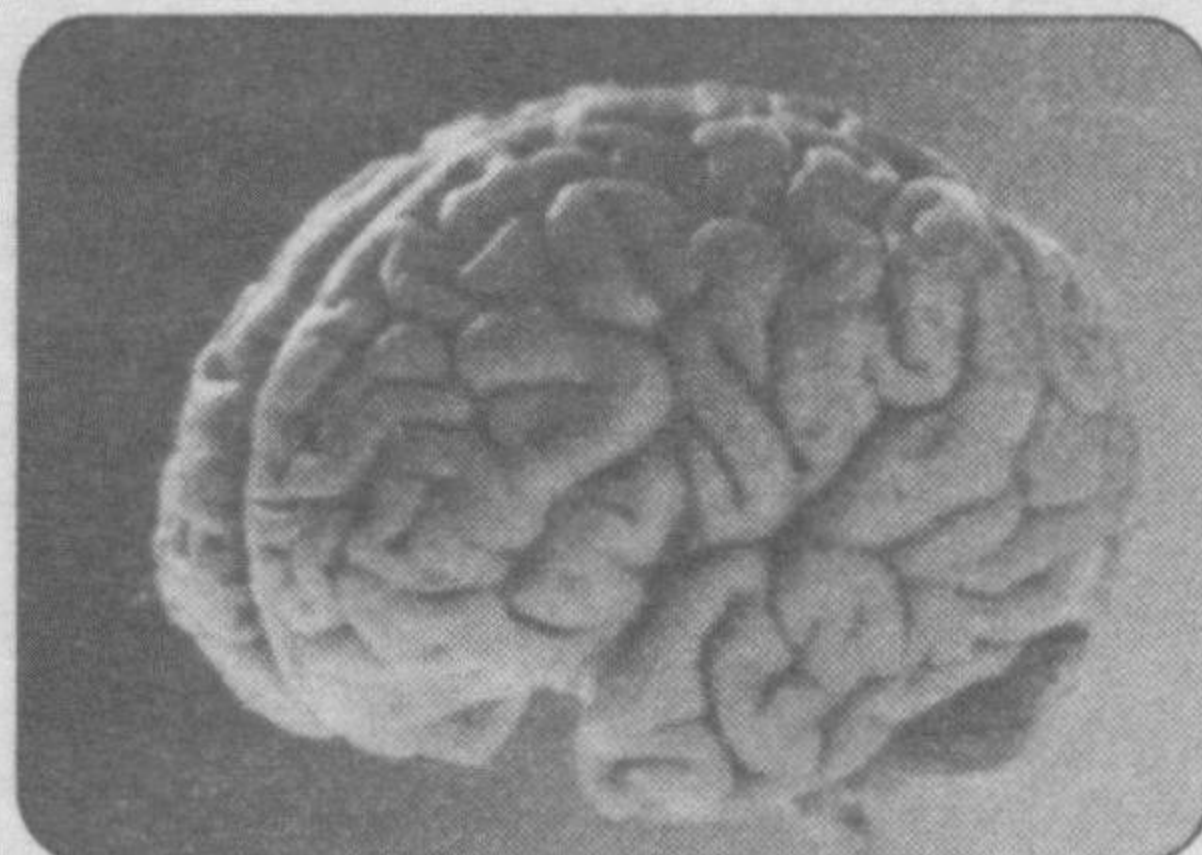
Беркли

усулларини ўрганади. Аммо энг муҳими бу эмас. Эътиборлиси, мазкур курснинг энг нуфузли университетлардан бирида амалда татбиқ этилиши веб-блогнинг янги журналистика тури сифатида мутахассислар эътирофига сазовор бўлганидир.

Уч йил олдин эса Беркли ўқув даргоҳи вакиллари бу ерда бўлиб ўтган турли маъруза ва тадбирлар видеоёзувларини YouTube интернет порталига жойлаштириш бошланганини маълум қилишди. Айтиш зарур, бундай ишга илк марта айнаш шу университет раҳбарияти томонидан қўл урилган. Бугунга келиб youtube.com/ucberkeley электрон манзили орқали биотехнологиялар, сиёсатшунослик, кимё бўйича юзлаб видеоларларни томоша қилиш мумкин. ОўЮ ходимларининг таъкидлашича, ахборотнинг очиқлиги ва унинг мана шундай ўзига хос йўлда тақдим этилиши университетнинг жамоат муассасаси сифатидаги мақсадларига жавоб беради.

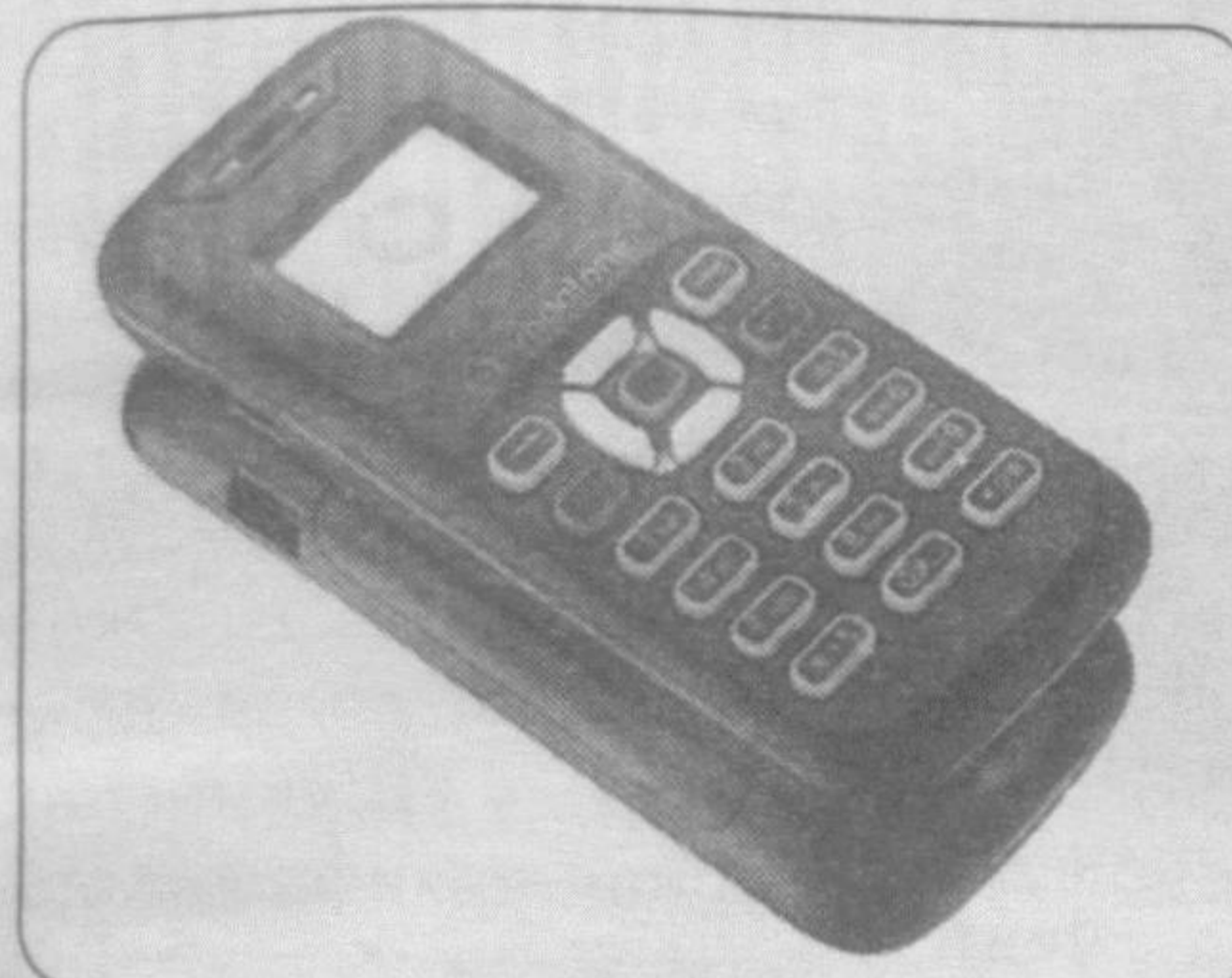
САПОХИЯТ ДАРАЖАСИГА БОҒЛИК

Ақлий салоҳият даражаси (қисқача IQ) юқори бўлмаган инсон юрак касалликларидан кўпроқ азият чекиши аниқланди. Бу турдаги хасталикларга яна тамаки чекиш ва кам ҳаракатли ҳаёт тарзи ҳам олиб келиши мумкин экан. Минглаб эркак ва аёллар иштирок этган мазкур йўналишдаги изланишлар Тиббий тадқиқотлар Кенгаши томонидан Шотландияда ўтказилди, деб ёзди «Дэйли Телеграф».

Тадқиқот раҳбари Дэвид Баттининг изохлашича, IQ даражаси паст бўлган одамлар аксарият ҳолларда соғлом турмуш тарзи қоидаларига амал қилишмайди. Натияжада, уларнинг юрак хасталикларига дуч келиши башқаларга нисбатан кўп кuzатилади. Шу билан бирга, ёшликда жиддий ҳаётий қийинчиликларга дуч келиш ҳолати кейинчалик уларнинг салоҳияти ва соғлиғига путур етказиши, деган фараз ҳам илгари сурилмоқда. Келгуси йилларда мазкур қараш ҳақиқатга қанчалик яқин экани ҳам тадқиқотлардан аёнлашди. Айтиш жоизки, бундан аввал Швециядаги Гетеборг ва Каролина университетлари мутахассислари олиб борган тадқиқотларда жисмоний соғлиқ ва юксак ақлий ривожланиш ўртасида боғлиқлик борлиги аниқланганди. Боиси яхши жисмоний ҳолатда бўлган инсоннинг ўпқалари ва юрак фаолияти ҳам яхши бўлади. Бунинг натижаси ўлароқ, миянинг кислород билан тўйиниши жараёни ҳам рисоладагидек кечади. Мутахассислар соғлом турмуш тарзининг шунчалик кенг тарғиб қилиниши сабабини шу ҳолат орқали изохлашаёпти.

ЭНГ АРЗОН МОБИЛЬ ТЕЛЕФОНИ

«Водафон» мобил оператори дунёдаги энг арзон уяли алоқа воситасини Барселонадаги Халқаро техника кўргазмасида намойиш этди. «Си Ньюс»нинг хабар беришича, бу ускуна таннархи атиги 15 долларга тенг бўлиб, асосан ривожланаётган мамлакатларга импорт

қилиш режалаштирилаяпти.

Янги «Водафон-150» телефони орқали овозли қўнғироқлар қилиш, СМС хабарларни жўнатиш, шунингдек, мобил тўловларни амалга ошириш мумкин. Ишлаб чиқарувчилар даставвал бу телефон Хиндистон, Туркия, Лесото, Кения ва Гана каби давлатларга етказилиши ҳақида ҳам маълум қилган. Шу билан бирга, компания тез орада яна бир янги арзон моделни тақдим этишни мўлжалламоқда. Тахминан 20 долларга баҳоланаётган ушбу уяли алоқа воситасининг экрани рангли ва унда FM радио тўлқинини «ушлаш» имконияти ҳам бор.

«ҚОРА ҚУТИ» НИМАНИ ОЙДИНЛАШТИРАДИ?

Франс-Пресс берган маълумотларга қараганда, Ливанда ҳалокатга учраган «Боинг-737» авиалайнерининг иккинчи қора қутиси ҳам сув қаъридан олиб чиқилди. Эндиликда «Эфиопиан Эйрлайнс» компаниясига қарашли ушбу самолётнинг фалокат сабабларини аниқлаш имконини берадиган қути Францияга жўнатилади.

Эслатиб ўтамиз, Байрут аэропортидан ўтарилган самолёт беш дақиқа ўтгач, экран радарларидан йўқолган. Парвоз пайтида унинг бортида экипаж аъзолари ва 90 нафар йўловчи бўлган.

Экипаж аъзоларининг суҳбати ёзувлари сақланадиган биринчи борт қутиси эса бундан биров муддат аввал Ливан ҳарбий денгизчилари томонидан топилганди. Сўнг у ҳам француз мутахассисларига топширилган. Ҳалигача ўзиёзар асбоб ёрдамида фалокат сабабларига оид бирон-бир аниқ маълумот олинмаган. Бу ҳақида Ливан транспорт вазири Фозий Ариди таъкидлади.

ИПК ИККИ ВИДЕОТИЗИМИ НЕТБУК

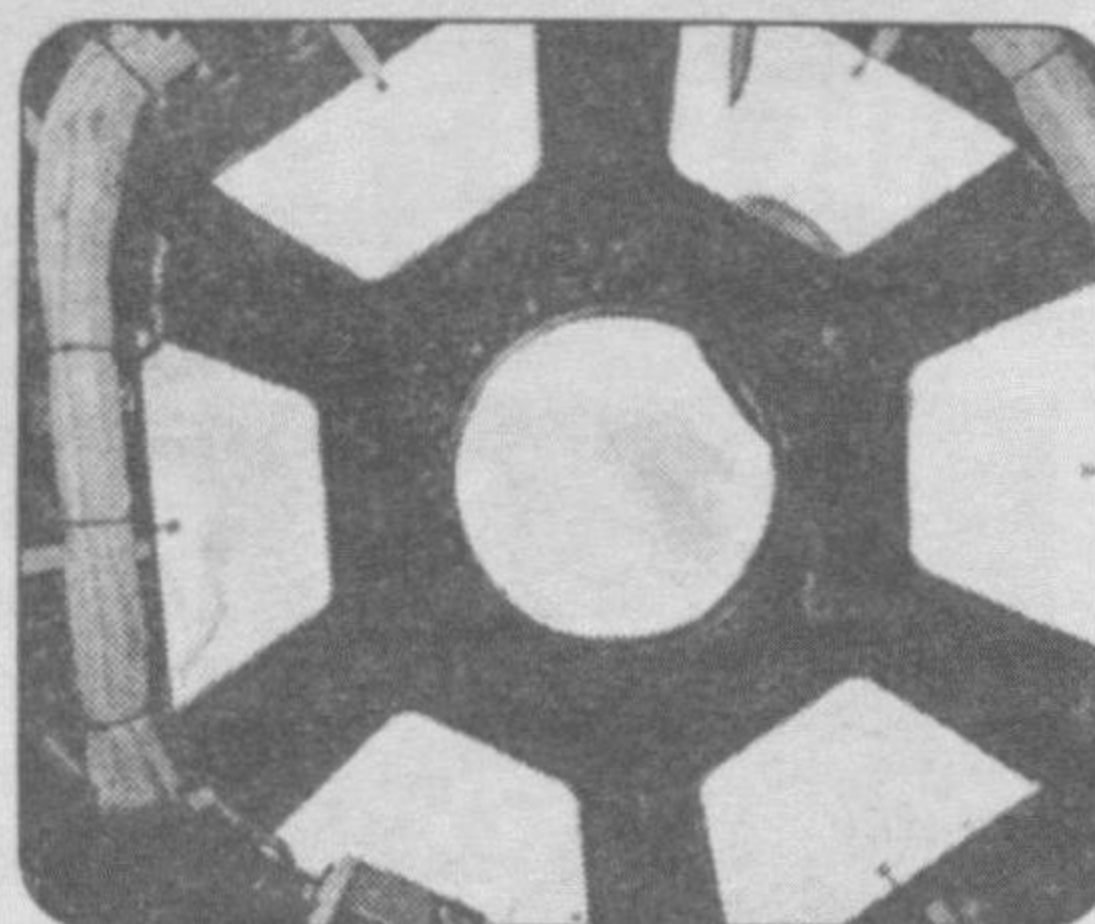

Бутундунё мобил техника конгрессида «Эйсер» компанияси томонидан навбатдаги янгилик тақдим этилди. Янги «Эйсер Эспайер 532» нетбуки унда бир пайтнинг ўзида Нвидиа (Nvidia) видеокартаси ҳамда Интел-350 (Intel-350) видео тизими ишлаши билан эътиборга лойиқдир. Ҳозирча у бундай устун жиҳатга эга дастлабки компьютер сифатида эътироф этилмоқда, деб ёзди «Компьютер Ворлд».

Компания вакилининг таъкидлашича, мазкур нетбук юқори сифатли видео материалларни кўриш учун махсус яратилган. Унинг қаттиқ дискига 320 гигабайт ҳажмдаги маълумотларни жойлаштириш мумкин. Тезкор хотираси эса 2 гигабайтга тенг. Бу компьютернинг яна бир ютуқли томони шундаки, у ишлаётганида кам энергия сарфлайди. Гарчи ҳозирча нетбукнинг нархи айрилмаган бўлса-да, у март ойдан сотувга чиқарилиши маълум қилинди.

ЕРНИНГ ЯНГИ МАНЗАРАСИ

НАСАнинг «Индевор» дастури доирасида айна кунларда Халқаро космик станция (ХКС)да бўлган япониялик космонавт Соити Ногутти янги ўрнатилган назорат бўлмасидан сайёрамазни суратга олди. Расм учувчининг «Твиттер» интернет тизимидаги блогига жойлаштирилган, деб эълон қилди «Лайф Сайнс» журнали.

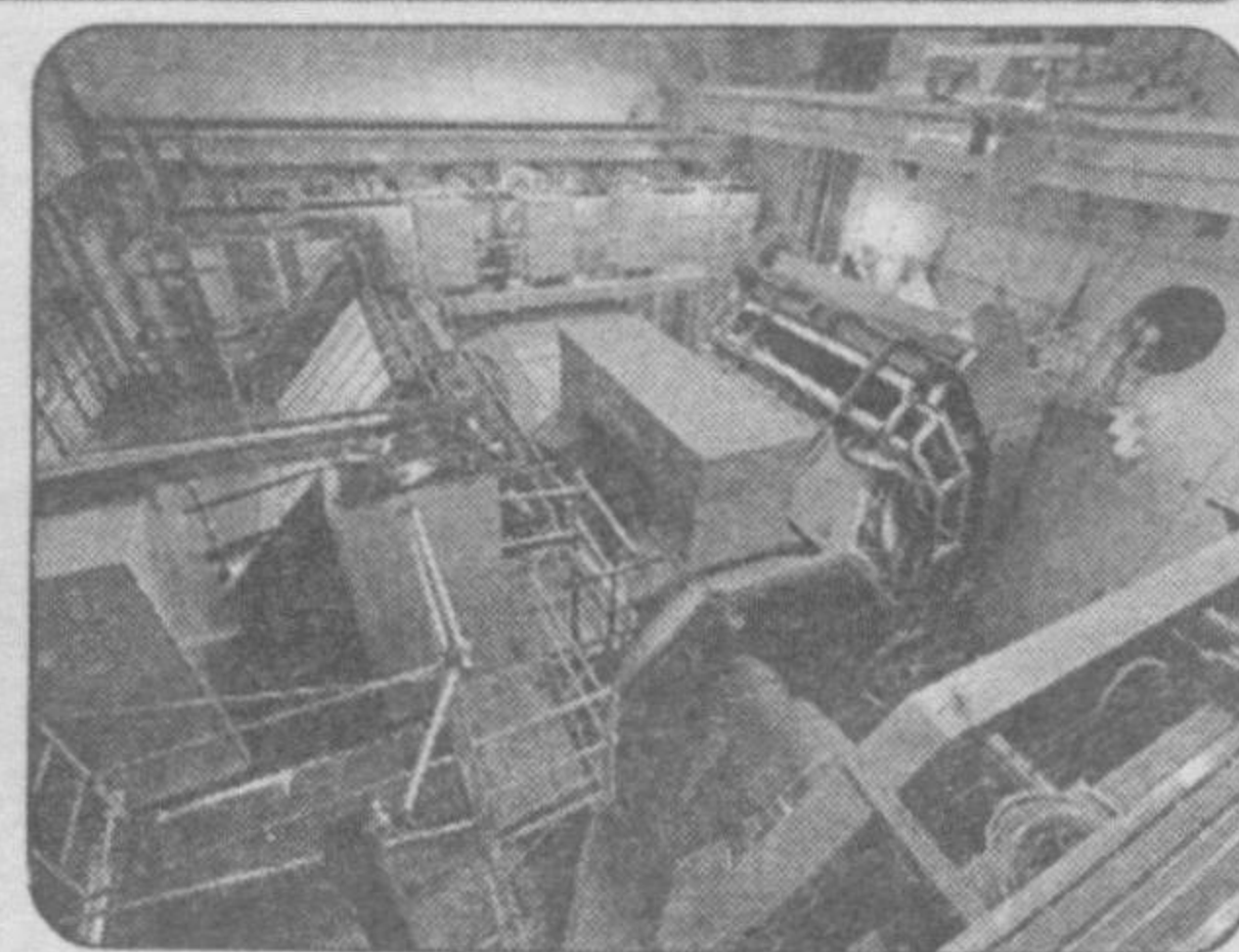

Бир неча кун олдин астронавтар гумбазсимон бўлмани ХКСга ўрнаштириш ишлари муваффақиятли якунлангани ҳақида хабар беришганди. Лекин кенг кўламли назоратни амалга ошириш имконини берадиган бўлма ойналари яна бир неча соат давомида ёпиқ турган. Улар очилганида эса учувчилар кўз ўнгиди Ернинг ажиб манзараси намоён бўлди. Мутахассисларнинг таъкидлашича, Ногутти (кейинчалик НАСА) томонидан жойлаштирилган суратдан станциядаги экипаж аъзолари Сахрои Кабирни томоша қилгани сезилади.

Аслида гумбазсимон бўлма ХКСга бу гал етказилган «Хотиржамлик» номли модулнинг бир қисмидир. «Индевор» шаттлида станцияга олиб борилган модулни ўрнатиш учун космонавтар уч мартаба очик космосга чиқишган. Кенг кўламли кузатувни амалга ошириш имконини берадиган бўлманинг аҳамияти шундаки, у орқали Ернинг янада сифатли ва аниқроқ суратлари олинади. Шунингдек, эндиликда унинг ёрдамида ташқи назорат камераларисиз ҳам манипуляторлар фаолиятини кузатиш мумкин бўлади.

ЎТА БАЛАНД ҲАРОРАТ УЛЧАНДИ

Физик олимлар сунъий шароитларда айна пайтда энг баланд ҳисобланган ҳароратни қайд этишга эришдилар, дейилади «Физикал Ревью Леттерс» нашрида. АҚШдаги Брукхейвен миллий лабораториясида олиб борилган изланишлар доирасида олтин ионларининг тўқнашуви

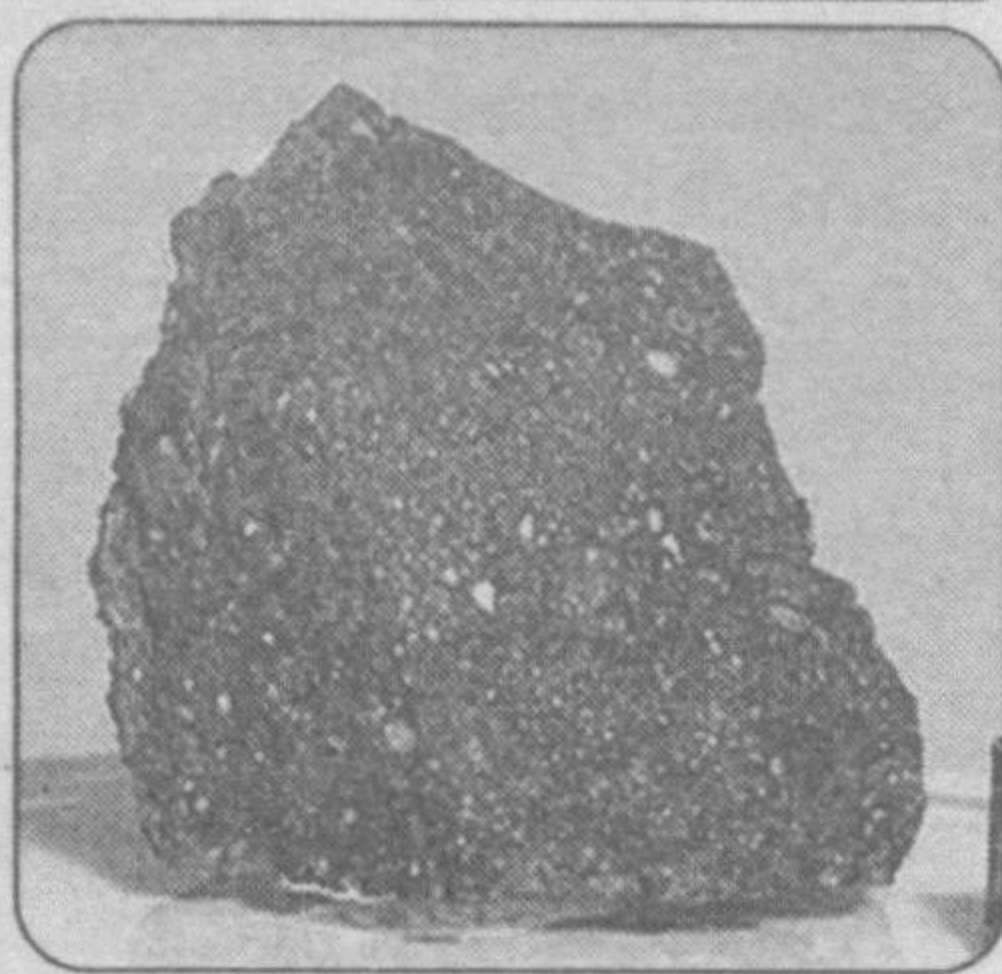
вужудга келтирилди. Натияжада, Цельский шкаласи бўйича 4 триллион даражадаги кварк-глюон плазма ҳосил бўлган. Қиёслаш учун мисол келтирилса, самоддаги тўқнашудан сўнг пайдо бўладиган нейтрон юлдузининг ҳарорати тахминан 100 миллиард даражага тенг бўлади.

Олимлар нима сабабдан мазкур йўналишдаги тадқиқотларни олиб боришган, деган саволга эса қуйидагича жавоб бериш мумкин. Мутахассисларнинг айтишича, адронлар рангсиз бўлади. Лекин ўта юқори даражадаги энергия кузатилганда алоҳида адронлар рангсиз бўлмай қолади. Бунинг оқибатида кварк-глюон плазма ҳосил бўлади. Гарчи плазма ҳам деярли рангсиз бўлса-да, у эркин ҳаракат қилувчи кварк ва глюонлардан ташкил топади.

Аввал бундай плазма газсимон шаклда бўлиши тахмин қилинганди. Аммо 2005 йили Оғир ионлар коллайдерда ўтказилган қатор ишлар якунида бу қайишқоқ бўлмаган модда экани аниқланди. Айна кунга келиб олинган янги натижалар беш йил олдинги маълумотларни яна бир бор тасдиқлади. Физикларнинг таъкидлашича, олиб борилаётган тадқиқотлар самодда узоқ даврлар олдин содир бўлган жараёнларни янада яхшироқ тушунишга имкон ярати.

МЕТЕОРИТ СИРИ ОШКОРМИ?

1969 йили Ерга тушган метеорит таркибида 14 мингга яқин органик бирикмалар борлиги аниқланган. Аслида Австралиядаги Мурчисон шаҳарчаси яқинида топилган ушбу самовий жисми ўрганиш ишлари анчадан бери олиб бориларди. Аммо олимлар шу пайтгача унинг таркибидаги маълум бирикмаларни ўрганиш билан банд эдилар, холос. Янгича йўналишда ўтказилган изланишлардан эса Мурчисон метеорити таркибида кўплаб кимёвий моддалар борлиги маълум бўлди. Жараёнда асосан масс-спектрометрия усулидан фойдаланилди, деб хабар берди «Би-Би-Си Ньюс».

Айтиш жоизки, мутахассислар томонидан аниқланган органик моддалар таркибида биргина аминокислоталарнинг 70 га яқин тури топилган. Шунга қарамай, улар келгусида тажрибалар давомида метеорит таркибида яна юзлаб кимёвий компонентлар аниқланиши мумкинлигини таъкидлашмоқда. Шу билан бирга, самовий жисмининг «ёши» 4,65 миллиардга тенг экани айтилди. Яна бир муҳим жиҳати, метеорит таркибининг кимёвий таҳлили олимларга панспермия назариясига оид амалий далилларни тақдим этди. Ушбу илмий фаразга кўра, ҳаёт учун зарур молекулалар, масалан, нуклеин кислоталари, Ерга самодан келган, дейилади. Мурчисон метеорити таркибида эса мазкур турдаги моддалар бир неча йил олдин топилганди.

Н. РУСТАМБЕКОВА тайёрлади.

Тошкент давлат техника университети «Механика-математика» факультети томонидан Рихсиев Шерзод Хасанович номига берилган № 1251 рақамли синов дафтари ҳақида йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Низомий номидаги ТДПУ ректорати ва жамоат ташкилотлари Ҳозирги ўзбек адабиёти кафедрасининг мудираси, педагогика фанлари доктори, профессор Марғуба Мирқосимовага акаси **Мирвосил МИРҚОСИМОВ**нинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия ихсоз қилади.

Низомий номидаги ТДПУ ректорати ва жамоат ташкилотлари Чет тиллар факультетининг «Инглиз тили назарияси ва ўқитиш методикаси» кафедраси профессори **Қудрат МУСАЕВ**нинг вафоти муносабати билан унинг оила аъзоларига ҳамдардлик билдиради.

ЎҚИТУВЧИНИНГ ЯҚИН ЁРДАМЧИСИ

"Maktabda kimyo" jurnalining 2010 йилда чоп этилган биринчи сони яна Сиз билан. Янги соннинг қизиқарли ва энг муҳими, дарс жараёнида методик қўлланма сифатида фойдаланиш мумкинлигида, албатта, Сиз муштарийларнинг ҳиссангиз катта.

Ўтган вақт давомида журналдан ўрин олган "Методик ёрдам", "Фан олимпиадаси", "Даво оловчи кимё", "Дарсдан ташқари машғулоти", "Кимёвий жараён" каби рукнлар остида чоп этилган материалларга Сиздан кўплаб мактублар олдик. Албатта, бу қувонарли ҳол. Зеро, ҳар қандай оммавий ахборот воситасининг ривожини ўз муҳлисларига боғлиқ.

Янги 2010 йилда чоп этилган журналнинг биринчи сони талабларингизга биноан "Қизиқарли кимё" рукни остида оғир эритмалар

ҳақида маълумот бериб, "Нобель мукофотининг совриндорлари" рукнида эса Теодор Сведбергнинг кимё фани ривожига қўшган ҳиссаси хусусида сўз юритилди. Менделеев даврий системасининг VI гуруҳига мансуб бўлган теллурнинг ҳаётимизда учраши ва ундан инсон фаолиятида фойдаланиш ҳақида «Ҳаёт ва кимё» рукни остида ўқишингиз мумкин. Суперпигментнинг кашф этилиши жараёни, қушлар миграциясига уларнинг қайси хужайралари ёрдам бериши билан эса "Янги кун янгликлари" рукни остида танишасиз. "Кимёвий жараён" рукни остида ҳайдаш жараёни, "Коллоид кимё" рукнида эса суспензиялар ҳақида маълумотга эга бўласиз. Дарсдан ташқари навбатдаги машғулотларни эса кимё фани ўқитувчилари журналда берилган "Кимёвий индикаторлар" мавзусида ўтишлари мумкин.

"Maktabda kimyo" jurnalining 1-сонидан берилган барча мавзулар, албатта, Сиз азизларни қизиқтириб, нафақат педагоглар, балки юқори синф ўқувчиларининг фан олимпиадаларига тайёрланишига ҳам ёрдам беради, деган умиддамиз.

Гулсал СОБИРОВА

Қайси жонивор ўзидан 1400 марта оғирроқ юкни ташиб юриши мумкин? "Maktabda biologiya" журналининг янги йилдаги илк сонидан шу каби викторина саволлари журналхонлар эътиборига ҳавола этилди. Журнал бир ёшга тўлди. Шу му-

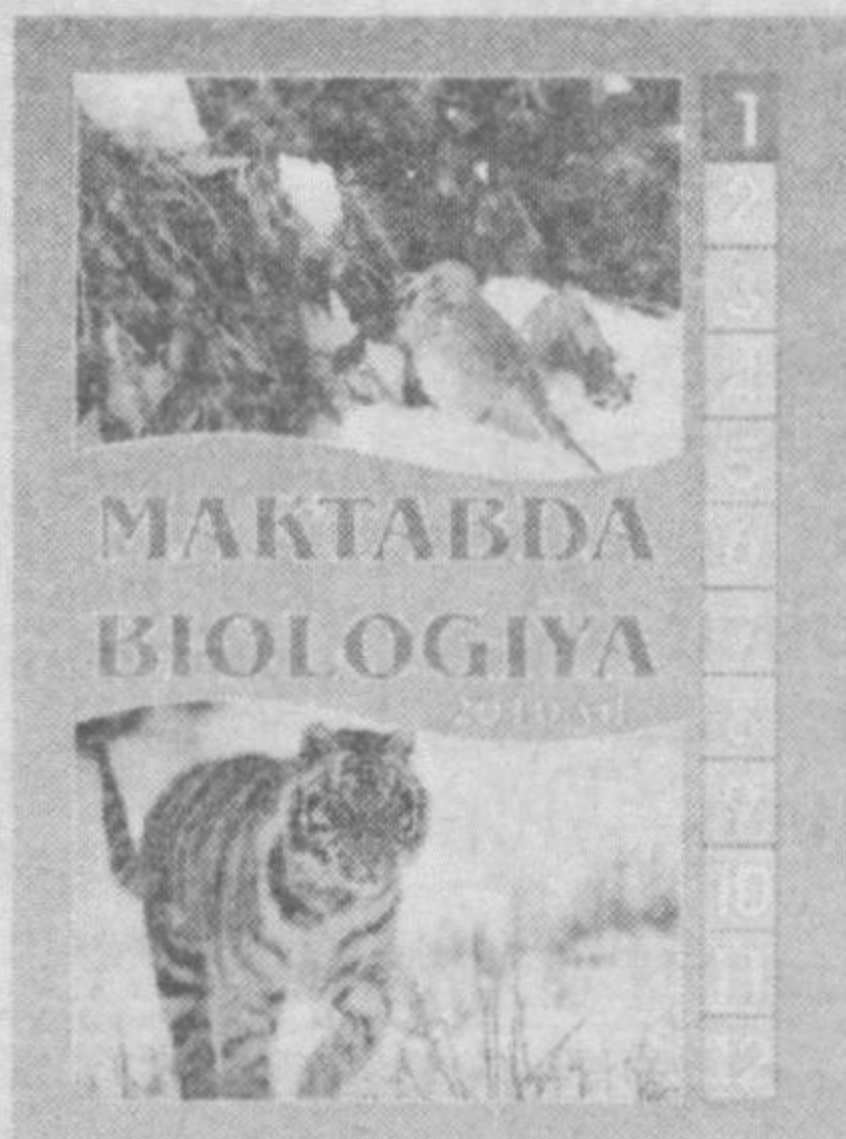
ка тиббиёт коллежи ҳақидаги маълумотлар абитуриентларни бефарқ қолдирмаслиги аниқ. 3-синф табиатшунослик фанидан ўқувчиларга мўлжалланган "Табиат тоза бўлса, дори ҳам даркор эмас" номли сценарийдан биология

ЭЪТИБОРДА ВИКТОРИНА

носабат билан нашр этилган барча сонлардаги маълумотлардан саволлар тузилиб, журналхонлар эътиборига ҳавола этилди.

"Тавсия" рукни остида "Уруғларнинг таркиби" мавзусидаги лаборатория машғулоти берилган бўлса, "Биологиядан амалий машғулотларни ташкил этиш ва ўтказишга янги ҳақиқат" мавзусидаги материал биология ўқитувчилари учун янгилик бўла олади.

"Илм масканлари"дан хабар берувчи саҳифамиздаги "Ҳамшира бўлиш осон эмас" сарлавҳаси остида 1-республи-

качаси ва беллашув ўтказишда фойдаланса бўлади.

Бундан ташқари, инсон организмга оид бўлган қизиқарли маълумотлар, ҳайвон ва табиат ҳодисалари тўғрисидаги ўзбек халқ мақоллари, доривор ўсимликларнинг шеърини таърифлари ва хандалар журналхоннинг маданий хордиқ чиқариши ва кўшимча маълумот олишга ёрдам беради.

Шунингдек, зоология дарсларида фойдаланиш учун кроссворд, биологик атамалар лугати ўқувчилар билим даражасини оширади.

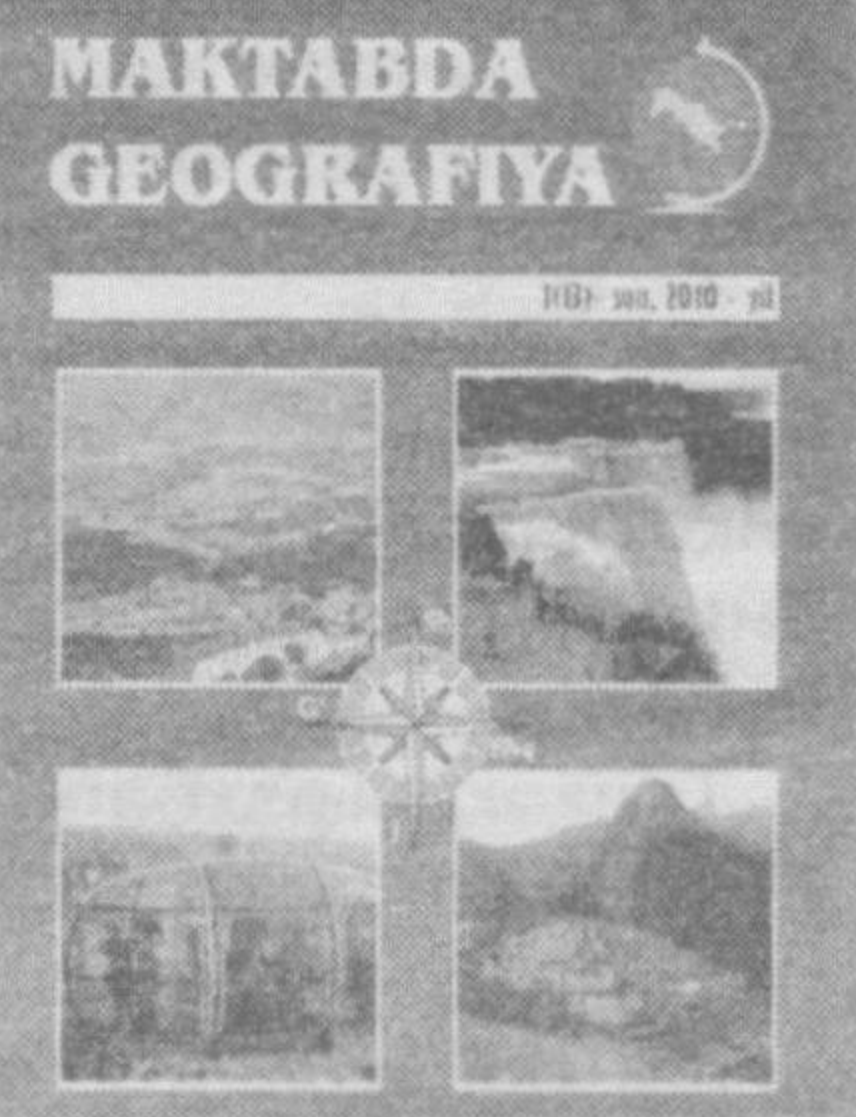
Мухлиса МҮМИНОВА

НИАГАРА ШАРШАРАСИ ҚАНДАЙ ПАЙДО БЎЛГАН?

Дарҳақиқат, Нью-Йорк штатининг Буффало шаҳридан 25 км. узоқликдаги ҳудудда оқиб ўтадиган Ниагара дарёси ва Ниагара шаршарасининг қандай пайдо бўлиши ҳақида нималарни биласиз? Албатта, ранг-баранг олам бағридаги табиат мўъжизаси барчани бирдек қизиқтиради. Агар бу қизиқишларингизга жавоб олмакчи бўлсангиз, «Maktabda geografiya» журналининг бу йилги 1-сонини мутолаа қилинг.

Унда сиз «План, харита, глобус: улардан қандай фойдаланасиз?» мавзуси орқали тажрибаларингизни янада бойитиб, дарсингизни қизиқарли ва самарали бўлиши борасида ўзингизга йўналиш топмоғингиз мумкин. Ер шари аро нечта давлат бор? Бу баҳсли мунозара ҳамиша турли фикрмулоҳазаларга мавзу бўлиб келган. География фанлари номзоди Каромиддин Гадовнинг ана шу масалага бирмунча ойдинлик киритиш мақсадидаги навбатдаги чиқишини ҳам мазкур сонда ўқиб, эътирозлар, турлича ёндашувларнинг боисини англамоғингиз мумкин. «Горизонт томонлари қандай аниқланди?» мавзусидаги материал ўқитувчиларга ама-

лий машғулотларда ёрдам беради.

Кузатиб бораётган бўлсангиз, буюк сиймолар, уларнинг география фани тараққиётига қўшган ҳиссалари хусусида ҳам материаллар бериб бораёмиз. Муштарийларимиз бу галги сонда Маҳмуд ибн Вали, унинг илмий мероси билан янада яқинроқ танишиш имкониятига ҳам эгалар. «Дунё бўйлаб» рукнимиз орқали Буюк Британиянинг табиати, саноати, транспорт билан яқиндан танишасиз. «Етти мўъжизанинг бири» саналган Мачу Пикчуга дахлдор маълумотлар ҳам сизни бефарқ қолдирмайди, деган умиддамиз. Шунингдек, журнал саҳифаларидан ўрин олган бир соатлик дарс ишланмаси, тест саволлари, географик атамалар ҳам ўқитувчига ёрдам сифатида чоп этилди.

Ойбуви ОЧИЛОВА

БОЛАЛАР АДАБИЁТИГА ЧИЗГИЛАР

Ўзбек болалар адабиёти бўйича яратилаётган дарслик ва ўқув қўлланмалари мазкур соҳага оид масала ва муаммоларни тўла қамраб ололмаслиги табиий. Шу нуқтаи назардан, профессор Сафо Матжон ва Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети ўзбек филологияси кафедраси ўқитувчиси Мақсуд Қурбонниёзов ҳамкорликда яратган "Болалар адабиёти. Ижодий-услубий изланишлар" ўқув қўлланмаси бугунги ўзбек болалар адабиётидаги ижодий изланишларни қисман бўлса-да, айрим адиб ва шоирлар ижоди мисолида ўргангани билан характерлидир. Қўлланманинг "Болалар адабиёти фан сифатида" бобида ўзбек болалар адабиёти фанининг шаклланиш тамойиллари, XX аср бошларидан бугунги кунгача амалга оширилган илмий тадқиқотлар ҳақида маълумотлар келтирилиб, уларга танқидий ёндашилган.

Қўлланманинг "Миллий уйғониш даври болалар адабиёти" деб номланган қисмида XIX аср охири ва XX аср бошларидаги маърифатпарварлик ҳаракати, унинг ижтимоий ҳаётдаги ўрни, шу йўлда амалга оширилган ишлар, хусусан дарсликлар, янги турдаги мактабларнинг пайдо бўлиши, матбуотнинг маърифатчилик ғоялари тарғиботидаги ўрни хусусида фикр юритилди.

Муаллифлар ёзувчи, шоирларнинг ҳаёти ва ижодини тўла ёритишни мақ-

сад қилиб олмай, балки шоир ижодининг ўзига хос бир қиррасини, масалан: Фафур Фуломнинг болаларга аталган асарларидаги автобиографик элементлар, шоир ижодига мумтоз адабиёт ва фольклорнинг таъсири масалаларини тадқиқ этганлар.

Бундай ёндашув ўқув қўлланманинг илмий аҳамиятини кўтарган. Шоир ва адиблар ижодининг айрим қирралари илмий тадқиқ этилиб, улар асосида пухта умумлашмалар чиқарилган. Жумладан, Файратий ижодини ёритишда "Рустамжоннинг саргузаштлари" қиссаси таҳлиладан ташқари, шоирнинг болаларга аталган "Ватан", "Шоир", "Ёшлик" каби шеърлари бутун ижодий фаолиятининг дастуриламали бўлгани ҳақида фикр билдирилган.

Болалар руҳиятини ҳис эта олган шоир Қуддус Муҳаммадийнинг инсон ва табиат муносабатларини теран, ишонarli қилиб тасвирлаш маҳорати яхши очиб берилган. Муаллифлар шоирнинг "Баҳор келди", "Айёр чумчуқ", "Аҳмаджоннинг китобхонлиги" шеърлари таҳлили орқали бизни ижод олами, бадиият сир-асрорини очиш йўллари билан таништиради.

Шукур Саъдулла ижоди ҳақидаги мулоҳазаларда билим беришнинг бадиий услублари таҳлил қилингани ўқув қўлланманинг яна бир ютуғидир. Кичик ёшдаги болалар учун асарлар яратишнинг машаққатлари ва бу йўлда шоир эришган ютуқлар "Ёмғир

ёғалоқ", "Читтак" каби шеърлар мисолида ишонarli тарзда баён этилган.

Болалар адабиёти бўйича яратилган дарслик ва қўлланмаларга киритилмай қолган шоир ва ёзувчилар ижодига эътибор қаратилиши мазкур қўлланманинг яна бир афзал томонидир. Шундай адиблардан бири Маҳмуд Муродов боғча ва мактаб ёшидаги кичик болаларга атаб бир нечта шеърини ва насрий китоблар чоп эттириб, Ватанга муҳаббатни, дўстлиги садокатни, она табиатга меҳрни тараннум этгани муаллифлар томонидан чуқур таҳлил қилиб берилган.

Суннатилла Анорбоевни барчамиз катталар ёзувчиси сифатида таниймиз. Китоб муаллифлари С. Анорбоевнинг бетакрор болалар адиби ҳам эканини унинг қаламига мансуб "Тўрткўзнинг бошидан кечирганлари", "Сузиб борар архарлар" асарларини таҳлил қилиш орқали кўрсатиб берганлар.

Қўлланмада юқоридаги тартибда Пўлат Мўмин, Носир Фозилов, Худойберди Тўхтабоев, Фарҳод Мусаёнов, Латиф Маҳмудов, Миразиз Аъзам, Турсунбой Адашбоев, Қамбар Ўтаев ва Анвар Обиджон ижодий фаолияти, уларнинг ўзбек болалар адабиётига қўшган ҳиссалари, айрим асарларининг ўзига хос бадиий жиҳатлари очиб берилган.

Бугунги кун болалар адабиётининг асосий тамойиллари "Истиклол даври болалар адабиёти" бобида муфассал ёритилган. Мустақилликка қадар

болалар адабиётида етакчилик қилган насихатгўйлик, мадҳиябозлик аъналарини ўрнини эндиликда соф бадиий-эстетик идрок эгаллаш бошлаганини алоҳида таъкидланган.

"Сўнги йиллар қорақалпоқ болалар шеърлятида фольклор аъналарини" бобида Д.Давлетбоев, Ж.Қодирбоев, Х.Уббиниезов, Т.Сейтжанов, С.Аббосов ижодига фольклор таъсири, бунинг ижобий ва самарали жиҳатлари очиб берилган.

Ўқув қўлланманинг сўнги боби "Қорақалпоқ болалар шеърлятида аъна ва бадиий изланишлар уйғунлиги" деб номланади. Муаллифлар бугунги қорақалпоқ болалар шеърлятидаги аъналар, бадиий жиҳатдан етук асарлар яратишдаги изланишлар борасида қизиқарли мулоҳазалар билдиришган.

Китобда болалар адабиётининг инсон маънавий дунёсига таъсири, кишилар қалбига бир умрлик муҳрлашиб қоладиган ҳодиса экани, дунёқарашни шакллантиришдаги ўрни хусусида ҳам фикрлар билдирилган.

Қўлланма барча адабиёт ихлосмандлари, илмий тадқиқотчилар, олий ўқув юрти талабалари, умуман, болалар адабиётига қизиқувчилар учун яхши тортиқ бўлган, десак янглишмаймиз.

Бахтиёр ЭГАМҚУЛОВ,
ТВДПИ "Факультетлараро тиллар" кафедраси мудири,
филология фанлари номзоди

Наданинг қорли Ванкувер шахрида илиқ кайфиятда бўлиб утаётган қишки Олимпиаданинг бугун — тўққизинчи куни. Шу кунга қадар жами 39та олтин медаль ўз соҳибларини топди. Албатта, худди шунча ҳисобда кумуш ва бронза медаллари ҳам совриндорларга топширилган.

Олимпиада ўйинларига энг кўп спортчи йиғилган жамоа билан ташриф буюрган россияликлар ва ниҳоят 1та олтин медалга эришди. Мазкур юксак натижани чанғичи Никита Крюков кўлга киритди.

Яна бир иқтидор эгаси, муз устида нафис учиш бўйича олимпиада чемпиони Евгений

Плющенко кумуш медаль билан кифояланиб, нафақат русларни, балки бошқа муҳлису мутахассисларни ҳам ҳайрон қолдирди. Бу борада америкалик спортчи Эван Лайсачек 257,67 балл жамғариб олтин медаль соҳиби бўлди.

Япониялик Дайсукэ Такахаси эса 3-ўринни олди. Шу кунга қадар тўплаган олтин, кумуш ва бронза медалларига қараб тартиблаганда АҚШ спортчилари 6та олтин, 5та ку-

муш ва 7та бронза билан 1-ўринни банд этиб турибди. Кучли учликдан Европа-

vancouver 2010

нинг икки давлати — Германия (4, 4, 3) ҳамда

Норвегия (3, 3, 2) терма жамоалари жой олган. Мезбон — канадаликлар ҳисобида 3та олтин, 3та кумуш ва 1та бронза медали бор. Бешинчи ўринда кўрсатилган Жанубий Корея спортчилари 3та олтин ва 2та кумуш медаль тўплаган.

Бу кўрсаткичлар, албатта, ҳали ўзгариши мумкин. Боиси, бугун тоғ чанғиси спорти, конькида югуриш, чанғи учиш, трамплиндан сакраш бўйича ўтказиладиган баҳсларда 1тадан, шорт-трек мусобақаларида эса 2та олтин медаль учун кураш боради. Куни кеча эса тоғ чанғиси спорти, чанғида учиш бўйича 1тадан ва скелетон борасида 2та олтин ўз соҳибларига топширилди.

Зоҳиджон ХОЛОВ

БУГУН ОЛТИТА ОЛТИН ҲАМ ҲАМДА

«Qishki Olimpiada—2010»

«НАБИРАМ ЮРТИМИЗ НОМИНИ ДУНЁГА ЁЙСИ!»

— Сўрида китоб ўқиб ўтирсам, дарвоза томондан: «Буви, буви-жон!», деб ҳайкириб келаётган набирамнинг товуши эшитилди. Қўлида «Мақтов ёрлиғи». Боғчасида шашка бўйича ўтказилган мусобақада биринчи ўринни олибди, — дея илк қувончини эслади Зарифа ая. — Хурсандлигимдан йиғлаб юборибман. Эндигина 4 ёшга тўлган Шаҳзоднинг бу иқтидорини пайқаган мудира опаси ҳам у билан алоҳида шуғулланишимизни айтди. Бу вазифани ўзим елкамга олдим. Кейин дўкондан шахмат доскасини харид қилдик. Кўшниларимиздан ёнимиздаги мактабда «Шахмат-шашка» тўгараги очилганини эшитиб, набирамни у ерга етакладим. Тўгарак раҳбари аввалига: «Бола ҳали ёш экан», дея қайтармоқчи бўлди.

баларидан фахр ва ифтихор туйғуларини туйган Зарифа опа яқинда набирамнинг яна бир қувончли хабарини эшитди. У Украинанинг Львов шахрида ўтказилган шашка бўйича болалар ва ўсмирлар ўртасидаги мусобақада юқори ўринни кўлга киритиб қайтибди. Албатта, бу ютуқларда Шаҳзод таълим олаётган мактаб жамоасининг ҳам ҳиссаси бор.

— Шаҳзод Қобилов бошқа болалардан эслаб қолиш қобилияти юқори эканлиги билан ажралиб туради. Берилган топшириқларни қолдирмай бажаради. Айниқса, уйга вазифа қилиб берилган шеър ёки ғазалларни дарс сўнгидеяк ёддан айтиб беради. Ўта синчков. Машгулотлар жараёнида у билан шуғуллансам, айтаётган сўзларимни олдиндан ўйлаб, кейин гаплашаман. Фикри теран, заковатли бола, — деди синф раҳбари Моила Муслимова.

— Курашда 99 девни енгган Кенжаботир эл оғзида полвон номини олибди.

— Мард, жасур бола экан-да, буви, Кенжаботир.

— Ҳа, болажоним шундай...

— Мен ҳам спортчи бўламан.

Бувисининг эртақларини эши-

тиб, Шаҳзод мактабга отланар экан, хаёлида эртақ қахрамонига ўхшагиси келди. Дарсда ҳам у шуну ўйлади.

Ширинсухан, закий Зарифа аянинг саъй-ҳаракатларини кўриб, Шаҳзоднинг бу муваффақиятларида у кишининг ана шу фазилатлари, қолаверса, меҳнатлари самарасини сездим. Очиги, ўз болаларидан ортиб, набирамнинг эртаси учун ҳам масъулият ҳиссини туйиб яшаётган онахоннинг иродаси, топқирлиги, заковати, синчковлиги боласининг тарбиясига бепарво айрим ота-оналарга сабоқ бўлса қанийди...

Кунлик иш режасини тузиб олган Зарифа ая Шаҳзод билан яна «Шашка» тўгарагига отланар экан, шундай дейди энтики:

— Набирам Рустам Қосимжоновдек юртимиз шаънини дунёга ёйсин дейман-да!

Хулқар РАЖАБОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

Меъёрий ҳужжатлар талабларидан келиб чиққан ҳолда маҳаллаларда, таълим муассасаларида ёнгин хавфсизлиги ва фуқаролар осойишталигини таъминлаш мақсадига ҳудудларда профилактика инспекторлари, ички ишлар идоралари хизматчилари, маҳалла посбонлари ва ўзини-ўзи бошқариш органлари ходимлари билан ҳамкорликда иш олиб бориш кенг йўлга қўйилди.

Содир бўлаётган ёнгинларнинг асосий қисми аҳоли турар жойларига тўғри келганлиги тufайли тарғибот ишла-

ҲУШЁРЛИК ВА ОГОҲЛИК МУҲИМ

рини кучайтириш давлат ёнгин назорати ходимлари олдидаги долзарб вазифалардан бири бўлиб қолди. Корхона ишчи-хизматчилари маъсулиятини ошириш ва жамоат ўртасида ёнгин хавфсизлиги қоидалари тарғиботини кучайтириш учун Ёнгин-техник комиссияси иш олиб бормоқда. Шунингдек, болалар иштирокидаги ёнгинларга йўл қўймаслик, ўқувчи-

ёшларга ёнгин хавфсизлиги қоидаларини тушунтириш учун кўргазмали ўқув машгулотлари ўтказиб бориш ҳам яхши самара бермоқда. Аҳоли ўртасида ёнгин хавфсизлиги қоидаларини кенг тарғиб этишда жамоат ташкилотлари, таълим муассасалари вакиллари ёрдами катта самара берапти.

Содир бўлаётган ёнгинлар оқибатида фуқа-

роларимизга, давлатимизга етказиладиган катта моддий зарардан ташқари, одамларнинг тан жароҳати олиши ва ҳаётдан бевақт кўз юмиши кишини янаям ҳушёрликка чорлайди. Айнан шунинг учун аҳоли пунктларининг ёнгин хавфсизлигини таъминлашга қаратилган ишларни маҳалла оқсоқоллари ва фаоллари, илм масканлари ўқувчию ўқувчилари кўмагидан фойдаланган ҳолда ташкил этиш мақсадга мувофиқдир.

Ш.КОДИРОВ,
12-ХҲХО смена бошлиғи, капитан

Sport darvozasi

«МЮ» МИПАНДА ЗАФАР ҚУЧДИ

Кўплаб футбол ихлосмандлари мириқиб томоша қилувчи Европа чемпионлари лигаси нимчорак финалининг дастлабки саккиз жамоа ўртасидаги учрашувлари ўтказилди.

Икки йил олдин Италиянинг гранд жамоаси «Милан» тufайли ярим финалдан «учиб» кетган «Манчестер Юнайтед» (Англия) сафарда муҳим ғалабани нishонлади. Сэр Алекс шогирдлари Леонардо жамоаси дарвозаси томон 3та тўп йўллаган бўлса, мезбонлар иккита гол уришга муваффақ бўлди,

якуний ҳисоб — 2:3. Бу билан «қизил иблислар» чорак финал йўланмасига анча яқинлашиб олди. Шу кунги Лионда меҳмон бўлган Испаниянинг «Реал» клуби эса 1:0 ҳисобида мағлубиятга учради. Эртаси куни куч синашган жуфтликлар: «Порту» (Португалия)—«Арсенал» (Англия) ҳамда «Бавария» (Германия)—«Фиорентина» (Италия) жамоалари учрашувида бир хил натижа кўрсатилди: ҳар иккала ўйинда ҳам мезбонлар 2:1 ҳисобида ғалаба қозонишди. Келаётган ҳафтанинг сешанба ва чоршанба кунлари қолган нимчорак финал матчи ўтказилади, бунда «Штутгарт»—«Барселона», «Олимпиакос»—«Бордо» ҳамда ЦСКА — «Севилья», «Интер»—«Челси» клублари ўзаро куч синашади.

ОМАДЛИ ЮРИШ ДАВОМ ЭТТИРИЛДИ

Парижда бўлиб ўтган WTA таснифига кирувчи навбатдаги халқаро турнирнинг 2 соату 17 дақиқага чўзилган ҳал қилувчи баҳсида россиялик теннисчи Елена Дементьева зафар қучди, деб хабар тарқатди турнирнинг махсус сайти.

Мурасасиз ўтган финал учрашувида Елена чехиялик рақибаси Люси Шафаржовага қарши уч сет мобайнида куч синашди ва 6:7 (5:7), 6:1, 6:4 ҳисобидаги чиroyли ғалабани кўлга киритди. Жорий йил ҳисобидан Дементьева иккинчи нуфузли биринчиликда қолиб бўлди.

Мазкур турнирнинг ютуқ жамғармаси 700 минг долларни ташкил қилади. Елена дастлаб америкалик Серена Уильямс билан кортга тушиши лозим эди, бироқ Серена турнирда қатнашишни рад қилгач, ўз-ўзидан Дементьева галдаги рақибаси немис ракеткачиси Андреа Петковичга дуч келди. Ярим финалда эса америкалик Мелани Удинни доғда қолдирди. Дементьева Люси билан бунга фақат 2005 йили рўбарў келган. Финал эса қайсидаги маънода ҳар иккисига ҳам сабоқ бўлди.

«ЮВЕ» САФАРДА ҒАЛАБА ҚОЗОНДИ

Куни кеча Европа яшил майдонларида клублар ўртасида Европа Лигаси баҳсларининг 1/16 финал учрашувлари бўлиб ўтди. Унда бироз кутилмаган натижалар ҳам қайд этилди. Қолган жамоалардан икки кун олдин ўз уйида Португалиянинг «Спортинг» клубини қабул қилган Англиянинг «Эвертон»и 2:1 ҳисобида зафар қучди.

Аммо асосий кучини Англия премьер лигаси ўйинларига қаратаётган «Эвертон» сафарда эҳтиёткорона ҳаракат қилишга мажбур. Бу эса Лиссабон шахрида ўтказилувчи жавоб учрашуви мурасасиз курашлар остида ўтишини билдиради. Шунингдек, Европанинг номдор жамоаларидан бири «Валенсия» (Испания) сафарда муҳлислар учун унчалик таниш бўлмаган «Брюгге» клубига (1:0) имкониятни бой берди. Голландиянинг «Аякс»и эса «Ювентус» (Италия) клубига ўз уйида ютқазди, ҳисоб 2:3.

Қолган учрашувларда эса қуйидаги натижалар қайд этилди: «Атлетико Мадрид»—«Галатасарой» 1:1, «Копенгаген»—«Марсель» 1:3, «Панатинаикос»—«Рома» 3:2, «Фулхэм»—«Шахтер» 2:1, «Герта»—«Бенфика» 1:1, «Ливерпуль»—«Униря» 1:0, «Атлетик Бильбао»—«Андерлехт» 1:1, «Гамбург»—«ПСВ» 1:0, «Твенте»—«Вердер» 1:0, «Вильярреал»—«Вольфсбург» 2:2, «Стандард Льеж»—«Ред Булл Зальцбург» 3:2, «Лилль»—«Фенербахче» 2:1, «Рубин»—«Хапоэль» 3:0. Жавоб учрашувлари 25 февраль куни бўлиб ўтади.

Хурматли Насиба СИНГИРОВА!

Сизни қутлуг 50 ёшингиз ҳамда таваллуд топган кунингиз билан чин дилдан қутлаймиз.

Сиз ўзингизнинг самарали меҳнатингиз билан ўқувчиларни замон руҳида тарбиялашдек шарафли ва масъулиятли ишга муносиб ҳисса қўшиб келмоқдасиз. Ёшларга рус тили ва адабиёти фанини ўргатишда илғор тажрибалар, янги педагогик технологиядан унумли фойдаланиш ишингиздаги ютуқларнинг гарови бўлмоқда.

Сизга узоқ умр, педагогик фаолиятингизда зафарлар тилаймиз.

Зомин туманидаги 37-мактаб жамоаси

Maktabgacha ta'lim muassasalarida

**O'YINCHOQLARGA BOY-MASKAN
ota-onalarga ham ma'qul**

Namangan shahridagi talaygina maktabgacha ta'lim muassasalari orasida 6-"Tabassum" MTMi alohida ajralib turadi. Muassasa 320 nafar kichkintoyga mo'ljallanganligiga qaramay, har kuni maskandan farzandining shu maskanda tarbiyalanishini istab kelayotgan ota-onalarning keti uzilmaydi. Buning bir sababi, avvalo, maskanda ta'lim-tarbiya ishlarining yaxshi yo'lga qo'yilganligi bo'lsa, yana bir sababi, maskanning sevimli o'yinchoqlarga boyligi, bog'cha

hovlisining ertak qahramonlari haykalchalari bilan chiroyli qilib bezatilganligidir.

Mavjud 13ta guruh uchun rus va ingliz tili to'garaklari ham tashkil etilgan bo'lib, bolajonlar MTM uslubchisi Muxlisa Hoshimova, musiqa rahbari Diloru Jo'rayeva va guruh tarbiyachilari tayyorgarligida o'tuvchi bayram tadbirlarida mazkur to'garaklarda o'rgangan bilimlarini ham namoyish etishadi.

Bundan tashqari, MTMda tez-tez "Qo'g'irchoq teatri" tashkil etilib, unda tarbiyalanuvchilar bilan birgalikda tarbiyachilar ham faol ishtirok etishadi.

Burhon RIZOQULOV olgan suratlardir.

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'zbekiston Ta'lim va fan xodimlari kasaba uyushmasi Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir vazifasini vaqtincha bajaruvchi:
Bahodir JOVLIYEV

Tahrir hay'ati: Rustam AHLIDINOV, Jumanazar BEKNAZAROV, Xurshid DO'STMUHAMMEDOV, Akmal ISLOMOV (mas'ul kotib), Mahmuda MURZAYEVA, Elshod NABIYEV, Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Abdusamat RAHIMOV, Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, "Учитель Узбекистана"), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Узбекистана"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

INDEKS: 149, 150. G-122. Tiraji 46517. Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3.

Navbachi muharrir: Nargiza IBROHIMOVA.

Navbachi: Zohidjon XOLOV.

"Ma'rifat" dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga yuborilgan materiallar muallifga qaytarilmaydi. belgisi ostida reklama materiallari beriladi.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent, Matbuotchilar ko'chasi, 32.

**E-mail: info@marifat.uz
Web-site: www.marifat.uz**

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 236-54-26, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda erkin narxda

Dizaynerlar
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

"Sharq" nashriyot-matbaa aksionerlik kompaniyasi bosmaxonasi.

Korxonada manzili: «Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

Bosishga topshirish vaqti — 21.00.
Topshirildi — 22.00
ЎЗ А Якуни — 21.00